

Päivi Lindqvist ja Hanna-Riitta Niku

Vaikuttajaryhmä senioreiden äänenä

Vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia Dallaten-hankkeeseen osallistumisesta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Geronomi (AMK)

Vanhustyön tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

12.4.2023

Tekijä	Päivi Lindqvist, Hanna-Riitta Niku
Otsikko	Vaikuttajaryhmä senioreiden äänenä: Vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia Dallaten-hankkeeseen osallistumisesta
Sivumäärä	34 sivua + 3 liitettä
Aika	12.4.2023
Tutkinto	Geronomi AMK
Tutkinto-ohjelma	Vanhustyön tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Anu-Riikka Eerola
<p>Tämä laadullinen opinnäytetyö tarkastelee ikääntyneistä koostuvan vaikuttajaryhmän kokemuksia ja mielipiteitä yhteiskehittämisestä pienyritysten kanssa. Opinnäytetyö pohjautuu Metropolian, Haaga-Helian ja Laurea-ammattikorkeakoulujen yhteishankkeeseen nimeltä Dallaten – ”Asiakaslähtöisempää liiketoimintaa ikääntyneiden liikunta- ja hyvinvointipalveluihin”. Hankkeen 15 liikunta- ja hyvinvointipalveluja tuottavaa pien- ja mikroyritystä yhteiskehittivät vaikuttajaryhmäläisten kanssa palveluja ikääntyville sopiviksi. Vaikuttajaryhmä koostui eläkkeellä olevista ikääntyneistä. Yritykset ja vaikuttajaryhmäläiset saivat ohjausta ja valmennusta yhteiskehittämiseen hankkeen aikana.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vaikuttajaryhmäläisten kokemusta hankkeeseen osallistumisesta ja sitä, miten he kokivat yritys yhteistyön onnistumisen. Aineiston keräämiseen käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, joka toteutettiin puhelimitse yksilöhaastatteluina. Haastattelut analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Haastattelun avulla haettiin vastausta opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin: miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat vaikuttajaryhmätoimintaan osallistumisen, miten he kokivat yhteiskehittämisen yritysten kanssa sekä miten he jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena voitiin päätellä, että vaikuttajaryhmätoimintaan osallistuminen oli koettu mielekkääksi. Vaikuttajaryhmäläiset kokivat, että he pystyivät antamaan yrityksistä hyödyttävää palautetta. Yrityksillä oli ollut mahdollisuus tarjota vaikuttajaryhmäläisille tuotteidensa tai palveluidensa testausmahdollisuutta, mutta haastatteluissa ilmeni, että vaikuttajaryhmäläiset eivät olleet osallistuneet testaukseen. Syyksi mainittiin palvelun liian korkea hinta, palvelun etäisyys tai se, että palvelulle ei nähty tarvetta. Vaikuttajaryhmäläiset kokivat vaikuttajaryhmätoiminnan olevan hyvä tapa osallistua ikääntyneiden palveluiden kehittämiseen, mutta vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostamiseen ei osattu antaa mielipidettä. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että vaikuttajaryhmätoiminta tukee osallisuutta, mutta vaikuttamistoimintaan tarvitaan sitä tukevia rakenteita. Yritys yhteistyön edellytyksenä on, että yritykset osaavat tunnistaa senioreiden tarpeet.</p> <p>Tämän opinnäytetyön näkökulma ja tulokset ovat ajankohtaisia ja tarpeellisia. Ikääntyneiden määrä kasvaa ja monipuolista ennaltaehkäisevää sekä tarveharkintaan perustuvaa palveluntarjontaa tarvitaan lisää palvelemaan ikääntyneen väestön moninaisia tarpeita. Tuloksia voidaan hyödyntää monipuolisesti yhteiskehittämisen jatkojalostuksessa, ikääntyneiden palvelujen suunnittelussa tai vaikuttajaryhmien perustamisessa.</p>	
Avainsanat	Vaikuttajaryhmä, osallisuus, yhteiskehittäminen

Author	Päivi Lindqvist, Hanna-Riitta Niku
Title	Influencer Group Speaking for the Elderly - Dallaten Project Participants' Experiences
Number of Pages	34 pages + 3 appendices
Date	12.4.2023
Degree	Bachelor of Social Services and Health Care
Degree Programme	Elderly Care
Instructors	Anu-Riikka Eerola, Lecturer
<p>This qualitative thesis describes the experiences and opinions of an influencer group consisting of elderly people of how they felt about co-creation with small companies. The thesis is based on a joint project of Metropolia, Haaga-Helia and Laurea universities of applied sciences called Dallaten - "More customer-oriented business for sport and wellness services for the elderly people". Fifteen small and micro-companies producing sports and wellness services which developed suitable services for the elderly people together with the members of the influencer group. The group of influencers consisted of retired elderly people.</p> <p>This thesis aims to examine the influencer group's experiences of participating in the project. The data collection method was semi-structured thematic interview, which was conducted by telephone. The data was analysed using data-based contents analysis. The thesis questions were how the influencer group members experienced the influencer group activities, how they experienced the co-creation with the companies and how they would further improve the influencer group activities.</p> <p>Based on the interview data, the influencer group members experienced that joining the influencer group was pleasant and that their feedback was relevant and beneficial to the companies. The companies had a chance to offer to the influencer group members a testing possibility of the products/services they provide, but based on the interviews, this possibility wasn't used. One reason was that the influencer group members considered the price of the product to be too high or there was no real need for the product/service. As a conclusion, it can be stated that elderly people are interested in participating in the development of the products/services and the participation supports inclusion. However, the influencer group activity needs support from the structure of society for example from public or community sector. Companies must be aware of the elderly people's needs to promote their products/services.</p> <p>This thesis and its results are topical and necessary. The number of elderly people is increasing, and more versatile, preventive, and need-based service selection is needed to serve the diverse needs of the growing aging population. The results of this thesis can be used versatilely in the further development of co-creation, in the planning of services for the elderly or in establishing influencer groups.</p>	
Keywords	Influencer group, inclusion, co-creation

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Opinnäytetyön tausta	6
3	Teoreettinen viitekehys	8
3.1	Osallisuus	9
3.2	Osallisuuden kokemus ja edistäminen	10
3.3	Yhteiskehittämällä ikäystävällisyyttä edistämässä	12
3.4	Vaikuttajaryhmätoiminta	14
4	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset	16
5	Opinnäytetyön toteutus	17
5.1	Aineistonkeruu	17
5.2	Haastatteluaineiston analyysi	18
6	Opinnäytetyön tulokset	23
6.1	Vaikuttajaryhmäläisten kokemus vaikuttajaryhmään osallistumisesta	23
6.2	Vaikuttajaryhmäläisten kokemus yhteiskehittämisestä	24
6.3	Vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostaminen	25
7	Johtopäätökset	26
7.1	Vaikuttajaryhmätoiminta tukee osallisuutta	26
7.2	Yritysten tunnistettava senioreiden tarpeet	27
7.3	Vaikuttamistoimintaan tarvitaan sitä tukevia rakenteita	28
8	Pohdinta	29
8.1	Yhteenveto opinnäytetyöprosessista	29
8.2	Luotettavuus ja eettisyys	31
8.3	Jatkokehitysmahdollisuudet	33
	Lähteet	35

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Opinnäytetyön tiedote

Liite 3. Haastateltavan suostumuslomake

1 Johdanto

Koronapandemia on vaikuttanut ikääntyneiden liikuntatottumuksiin ja hyvinvointipalveluiden käyttöön, kun koronarajoitukset rajoittivat liikkumista. Tutkimuksen mukaan päivittäinen liikunta väheni erityisesti yli 80-vuotiailla (Parikka ym. 2020: 13). Kuusela (2022) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan koronapandemian vaikutusta ikääntyneiden hyvinvointiin. Tutkielman tulokset osoittivat ikääntyneiden fyysisen toimintakyvyn heikentyneen, koska ulkona liikkuminen vähentyi rajoitustoimien sekä virustartunnan aiheuttaman pelon tunteen vuoksi. (Kuusela 2022: 68.)

Koronapandemia vaikutti myös liikunta- ja hyvinvointipalveluita tarjoavien yritysten toimintaan, kun rajoitustoimet sulki sisäliikuntapaikkoja. Monet yritykset joutuivat taloudellisiin ongelmiin ja useat yritykset joutuivat lopettamaan toimintansa. Dallaten-hanke on kehitetty auttamaan liikunta- ja hyvinvointipalveluita tarjoavia yrityksiä selviytymään koronan aiheuttamasta ahdingosta. Hankkeen ydintavoitteena on kehittää yritysten asiakaslähtöistä toimintakulttuuria Lean Startup -menetelmän avulla. Hankkeeseen osallistuville yrityksille on tarjottu tietoa ikääntyneiden (yli 65-vuotiaiden) tarpeista, jotta yritykset pystyvät huomioimaan ikääntynyttä asiakaskuntaa ja sitä kautta laajentaa markkina-aluettaan. (Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus.)

Dallaten-hankkeelle on koottu yli 65-vuotiaista senioreista muodostettu vaikuttajaryhmä, jonka tarkoituksena on ollut antaa tietoa yrityksille senioreiden mielipiteistä yhteiskehittämisen tilaisuuksissa. Vaikuttajaryhmäläiset ovat voineet toimia hankkeeseen osallistuvien yritysten tuotteiden ja palveluiden testaajina. Vaikuttajaryhmän avulla yritykset ovat saaneet tietoa, millaisia liikunta- ja hyvinvointipalveluita seniorit tarvitsevat. (Harmokivi-Saloranta & Stenberg & Leskinen 2022.) Dallaten-hanke pyrkii myös edistämään seniori-ikäisten liikkumista tarjoamalla tietoa liikunta- ja hyvinvointipalveluja tarjoavista yrityksistä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat vaikuttajaryhmätoimintaan osallistumisen sekä yhteiskehittämisen pienyritysten kanssa, koska täysin samanlaista yhteistyötä seniorivaikuttajien ja pienyrityksien välillä ei ole aikaisemmin tehty. Tarkoituksena on selvittää haastattelun avulla vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia vaikuttajaryhmään osallistumisesta sekä siitä, miten vaikuttajaryhmäläiset

vaikuttivat yritysten tuotteisiin tai palveluihin yhteiskehittämisen avulla. Lisäksi haastattelun avulla kartoitetaan, miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa. Saatujen tulosten perusteella pohdimme ikääntyneiden aktiivisuutta osallistua vaikuttamistoimintaan sekä sitä, mitkä asiat vaikuttivat yritysyhteistyön onnistumiseen. Lopuksi pohdimme, mikä merkitys saaduilla tuloksilla on sekä miten vaikuttajaryhmätoimintaa voidaan jatkojalostaa tai mitä tukirakenteita vaikuttajaryhmätoiminta tarvitsee toimiakseen.

2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina on Metropolia Ammattikorkeakoulun, Haaga-Helia ammattikorkeakoulun ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteishanke nimeltään Dallaten – ”Asiakaslähtöisempää liiketoimintaa ikääntyneiden liikunta- ja hyvinvointipalveluihin”. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa Uudellamaalla toimivien liikunta- ja hyvinvointipalveluita tuottavien yritysten liiketoimintaa tarjoamalla yrityksille valmennuksia ja kohde-ryhmätietoutta ikääntyneiden palvelujen suunnitteluun. Hankkeessa hyödynnetään OKM-rahoitteisen Seniorit tikissä -hankkeen tekemää kohderyhmän tarvekartoitusta. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR) REACT-ohjelmalla. Hanke toteutetaan aikavälillä 1.9.2021–31.8.2023. (Dallaten-hankkeen esittely.)

Dallaten-hankkeessa on ollut mukana 15 liikunta- ja hyvinvointipalveluita tuottavaa pien- ja mikroyritystä Uudenmaan alueelta. Osa yrityksistä tarjoaa hyvinvoinnin valmennuspalveluja, osa asiantuntijapalveluja ja osa suoraa tuotemyyntiä asiakkaille. Yritykset lähtivät mukaan hankkeeseen, kun heitä oli lähestytty yrityskyselyllä. Useimmilla hankeyrittäjillä oli suunnitelmissa lisätä senioriasiakkaille suunnattujen palvelujen kehittämistä, jotta senioriasiakkaiden määrää saadaan lisättyä. (Tiihonen 2022.)

Tässä opinnäytetyössä ei tutkita tarkemmin, miksi yritykset olivat lähteneet mukaan hankkeeseen ja miten he kokivat yhteiskehittämisen, koska opinnäytetyön tutkimuksen kohderyhmänä ovat hankkeen vaikuttajaryhmäläiset. Hankkeen alussa mukana oli 12 vaikuttajaryhmäläistä, mutta heidän määränsä väheni hankkeen edetessä. Dallaten-hanke järjesti vaikuttajaryhmäläisten ja yritysten kanssa kolme yhteiskehittämisen työpajaa. Työpajoissa pohdittiin, mitä seniorit arvostavat palveluissa, mitkä tekijät vaikuttavat palvelujen käyttöön sekä mitä he odottavat palveluilta. Työpajoissa mietittiin, mil-

laista tietoa palveluista toivotaan ja minkäläistä markkinointia seniorit arvostavat. Työpajoissa hyödynnettiin palvelumuotoilun menetelmiä. (Harmokivi-Saloranta & Stenberg & Leskinen 2022.)

Työpajojen lisäksi yrittäjillä oli mahdollisuus olla yhteydessä vaikuttajaryhmäläisiin. Vaikuttajaryhmäläiset saivat kertoa alkutapaamisen yhteydessä, minkä yritysten kanssa he ovat kiinnostuneita tekemään yhteistyötä ja yritykset saivat lähestyä heitä vapaasti. Yritykset saivat päättää, millaista tuotteen/palvelun testausmahdollisuutta he tarjoavat vaikuttajaryhmäläisille ja onko testaus ilmainen vai maksullinen. Vaikuttajaryhmäläisten ja yrittäjien yhteiskehittäminen päättyi viimeiseen yhteiseen työpajaan, joka järjestettiin 23.11.2022.

Dallaten-hanke pyrkii edistämään ikääntyneiden laaja-alaista hyvinvointia (Dallaten-hankkeen esittely 2022). Ikääntyneen väestön määrän lisääntyessä tarvitaan uusia palveluja toimintakyvyn ylläpitoon ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat antaneet iäkkäiden ihmisten palvelujen kehittämistä koskevan laatusuosituksen vuosille 2020–2023. Laatusuositus on tarkoitettu ensisijaisesti kuntien ja yhteistoiminta-alueiden päättäjille, mutta sitä voivat hyödyntää monet muutkin tahot, kuten sosiaali- ja terveystieteiden tuottajat sekä kolmannen sektorin toimijat. Laatusuosituksessa painotetaan hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja osallisuuden edistämistä. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: 10–12.)

Suomessa ikääntymiseen kuuluu myös kotona mahdollisimman pitkään asumisen tukeminen. Kotona asumisen tukemiseen tarvitaan uudenlaista lähestymistä yksinäisten sekä perheellisten kotona asujien suuren määrän ja hoitohenkilöstön resurssipulan vuoksi. Ympäri vuorokautisia hoitopaikkoja on myös vähennetty vuosikymmenien ajan, jolloin ennaltaehkäisyn merkitys korostuu entisestään. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: 37–40.) Kysymys onkin, miten saada ikääntyneet omatoimisiksi ja aktiivisiksi oman loppuelämänsä suunnittelijoiksi, joilla on realistinen näkemys omasta vastuustaan terveyden ja hyvinvoinnin kehityksen suunnassa.

Omat haasteensa Suomessa tuo myös meneillään oleva sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, jossa hyvinvointialueet budjetoivat alueellisia palveluita. Valtion tuen määrä ja tavoitteet kustannusten kasvun hillintään tulevat mahdollisesti vaikuttamaan jatkossa

julkisten palveluiden yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen saatavuuteen. (Hyvinvointialueiden rahoitus.) Tällöin pienyritysten tarjoamat ikäystävälliset palvelut suoraan loppukäyttäjille nousevat korvaamattomaan arvoon. Palvelujen käytön omaehtoinen ja osin omakustanteinen lisääminen voi ennaltaehkäistä kunnallisten raskaampien palvelujen käyttöä ja siirtää tarvetta myöhäisempään ikään, pyörittää yhteiskuntaa ja ennen kaikkea tukea ikääntyneen hyvinvointia ja toimintakykyä hänen valitsemallaan tavalla.

3 Teoreettinen viitekehys

Aktiivinen ikääntyjä on nykyajan ihannekuva siitä, millainen eläkettä nauttijan olisi suotavaa olla. Kaikki ikääntyvät ovat kuitenkin yksilöitä, eivätkä homogeenista harmaata massaa. (Kiuru 2022: 143–157.) Maailman terveysjärjestö (WHO) määrittelee, että aktiivisella tai terveellisellä vanhenemisella pyritään optimoimaan kaikkien mahdollisuudet hyvään terveyteen, osallisuuteen ja turvallisuuteen mahdollisimman hyvän elämänlaadun takaamiseksi ikääntyessä. Aktiivinen vanheneminen auttaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen. (United Nations 2023: 41.)

Vanhustyön keskusliiton tilaaman Eloisa Ikä -ohjelman ikägallupin mukaan suurin osa suomalaisista suunnittelee pysyvänsä aktiivisena ikääntyessään (Eloisa Ikä: Suomalainen ikägallup 2018: 21). Matka eläkkeen alkamisesta varsinaisten tukipalvelujen alkuun on pitkä, eivätkä kaikki edes tule niitä koskaan tarvitsemaan. Tällä pitkällä aikavälillä on kolmannen ja neljännen sektorin palvelujen tarjoajilla ennaltaehkäisevälle ja ikääntymistä tukevalle palvelutarjonnalle kasvava käyttäjämäärä.

Nykypäivän eläkeläiset ovat hyväkuntoisempia ja tulevaisuudessa koko ajan merkittävämpi ryhmä kuluttajina, koska varallisuuden lisääntymisen myötä ns. hopeatalous on kasvussa (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: 12, 21). Eniten eläkkeensaajia on ryhmässä 65–69-vuotiaat ja 70–74-vuotiaat. Naisten osuus kasvaa entisestään korkeampiin ikäluokkiin mennessä. Keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2021 oli 1784 €/kk. (Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2021.) Erityyppisiä ja eritasoisia palveluita tarvitaan enenemässä määrin palvelemaan suurta joukkoa ikääntyviä ja ikääntyneitä. Palvelujen pitää olla myös yksilöllisiä, helposti saavutettavia ja hinnaltaan sopivia.

Ikääntyneet ovat parhaita asiantuntijoita kertomaan, millaisia palveluja he tarvitsevat ja haluavat käyttää. Ikääntyneiden osallisuutta vaikuttamiseen tulee edistää, jotta ikääntyneet voivat osallistua tuotteiden ja palveluiden kehitystyöhön. Olemme valinneet teoreettisen tarkastelun kohteeksi, mitä osallisuudella tarkoitetaan ja mitä toimia ikääntyneiden osallisuuden edistämiseksi on tehty Suomessa ja kansainvälisellä tasolla. Tarkastelemme, miten yritykset voivat lisätä ikäystävällisyyttä tuotteiden ja palveluiden suunnittelussa sekä miten ikääntyneet voivat toimia vaikuttajina osallistamalla vaikuttajaryhmätoimintaan.

3.1 Osallisuus

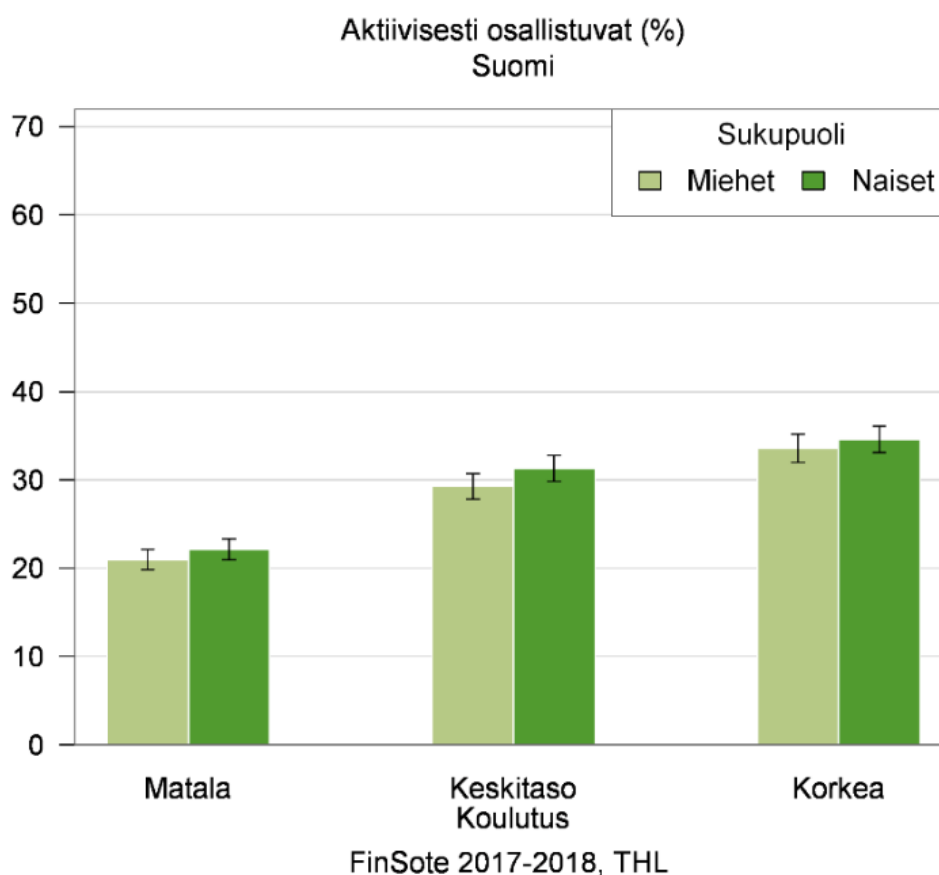
Osallisuus on laaja käsite ja se käsitetään monella eri tavalla käsittely-yhteyden mukaan. Tässä opinnäytetyössä osallisuudella tarkoitetaan osallistumista ja vaikuttamista. Kaikilla ihmisillä on oikeus osallisuuteen. Isola ym. (2017) mukaan osallisuus on omavalintaista mielekästä tekemistä ja mahdollisuutta vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Osallisuus on myös johonkin yhteisöön kuulumista. Näitä yhteisöjä voi olla useita oman valinnan mukaan. Osallisuuden mahdollistaminen edistää köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyä. Tällöin osallisuus käsitetään aineellisen hyvinvoinnin lähteenä. Samalla saadaan puututtua yksinäisyyden syntymiseen. Osallisuuden tunteella on suuri merkitys terveyden edistäjänä ja ihmissuhteissa toimimisessa. Tämä tekee osallisuuden tunteesta myös subjektiivisen käsitteen. Osallisuuden edistäminen on tärkeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ja ongelmien ennaltaehkäisyssä. (Isola ym. 2017: 3–5.)

Eri ihmisillä subjektiivinen kokemus hyvinvoinnista voi olla hyvinkin erilainen. Fyysistä hyvinvointia voi edistää sekä yksin että seurassa. Psykkinen hyvinvointi kasvaa osallistumisesta; osallistumisen sosiaalinen vuorovaikutus ja sitä kautta vaikuttaminen edistää onnellisuutta. Osallistumisen voi itsenäisesti ottaa osaksi hyvää vanhenemista; jos ei aikaisemmin ehtinyt työelämän takia, niin nyt voi toteuttaa itseään ja osallistua fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia edistävään toimintaan valitsemallaan tavalla. Rantasen (2022) mukaan aktiivista vanhenemista ei ole tutkittu paljon viime aikoina yksilötasoon sopivien mittareiden puuttuessa. Tähän asti aktiivista vanhenemista on käsitelty ainoastaan yhteiskuntapolitiittisena tavoitteena. (Rantanen 2022: 5.)

3.2 Osallisuuden kokemus ja edistäminen

Osallisuuden kokemista vahvistaa kokemus oman elämän valintoihin ja yhteisön toimintaan osallistumisesta. Osallisuuden edistämällä on merkitystä terveyteen ja hyvinvointiin. Osallisuuden tunnetta lisäävät mm kuulluksi tuleminen, sosiaalinen kanssakäyminen, palvelujen saatavuus ja myös kohtuullinen hinta. Osallisuus lisää myös merkityksellisyyttä. Osallisuuden puuttuminen elämässä lisää syrjäytymisen ja yksinäisyyden riskiä. (Pulkkinen 2019: 24.)

Finsote 2019 -tutkimuksen mukaan osallistumisaktiivisuuteen vaikuttaa henkilön sosioekonominen asema. Kuvassa 1. on esitetty koulutusryhmien ja sukupuolten välinen ero sosiaalisessa aktiivisuudessa, joka muodostuu osallistumisesta esimerkiksi urheiluseuran, asukastoiminnan, puolueen tai seurakunnan toimintaan. (Hyvinvointi- ja terveyserot.) Tutkimuksen mukaan osallisuutta kokevat eniten korkeasti koulutetut naiset aikuisväestössä.

Kuva 1. Koulutustaustan vaikutus osallistumiseen (Hyvinvointi- ja terveyserot).

Harmokiven (2017) kuntalaisten osallisuutta käsittelevässä pro gradu -tutkielmassa kuntalainen kokee osallistuvansa elämällä tavallista elämää. Tällöin osallistuminen ja sitä kautta osallisuus sulautuu osaksi päivittäistä elämää. (Harmokivi 2017: 96.) Parempi taloudellinen tilanne lisää ihmisten osallisuuden kokemusta. Hyvä terveys ja hyvä toimintakyky, puolison kanssa asuminen sekä mahdollisuudet palveluiden käyttöön ja erilaiset aktiviteetit tukevat osallisuuden kokemuksia ja positiivista mielenterveyttä. (Hedman ym. 2021, 2–5.)

Yhdysvalloissa vuonna 2019 tehty tutkimus osoitti ikääntyneiden aktiviteetti- ja hyvinvointiohjelmien osallistumishalukkuuden korreloivan aikaisemman terveyskäyttäytymisen, sukupuolen ja iän kanssa. Painolla, sairauksien määrällä, omalla koetulla sairauden tunnolla tai elämänlaadulla ei ollut vaikutusta osallistumiseen. Tutkimuksessa haastateltiin 55–88-vuotiaita, joilla on vaihtelevia haasteita ikääntyessään. Tutkimuksessa kävi ilmi, että osallistumisen määrää heikensivät iäkkäille räätälöityjen aktiviteettien ja palvelujen puute. Tarjolla olevissa palveluissa keskityttiin yksittäisten sairauksien pahenemisen estämiseen, fyysisen aktiivisuuden edistämiseen ja ravintotietoisuuteen. (Talley ym. 2019: 289–299.)

Turun kaupunki on tutkinut osallisuutta ja siellä on luotu erityisesti ikäihmisiä koskeva osallisuuteen keskittyvä toimintamalli 2012. Osallisena oleminen saa aikaan halun vaikuttaa ympäristöön ja edistää osallisuuden tuntemuksia yksilössä. Turussa käytettiin hyväksi erilaisia vaikuttamisen ja osallistumisen kanavia. Turun kaupunkistrategia Turku 2029 julkistettiin kesäkuussa 2014. Turussa kehitettiin kaupunki- ja palvelusuunnittelun asukas- ja asiakaslähtöistä toteuttamista sekä vanhusneuvoston toimintaa. Turussa toivottiin ikääntyviä koskevan ja ikääntyneille suunnatun viestinnän parantamista. Asiakasraatien ja käyttäjäraatien tunnettavuuden kohottaminen kehitystyössä on keskeisessä asemassa. (Wallin 2015: 3–6.)

Helsingissä myös on oma osallisuusmallinsa, jolla edistetään kaupunkilaisten osallisuutta kaupunkiympäristöä ja erilaisia palveluja koskeviin päätöksiin. Onnistumisia ovat olleet mm. osallisuuden edistämisen tunnistaminen, osallistuva budjetointi äänestyksineen, digitaalisen osallisuuden edistäminen ja aiempaa laajemmat vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet. Helsingissä toimivan vanhusneuvoston aktiivisuuden kannanottojen ja lausuntojen määrän kasvu kauden aikana on myös positiivista kehitystä. (Strategiakauden 2017–2021 arviointi Helsingin kaupungin osallisuustyöstä: 18.)

Stadin ikäohjelma on osa Helsingin kaupunkistrategiaa. Osana siihen kuuluu myös hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Helsingissä. Ikääntyneitä koskee erityisesti osio ikääntyneiden toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen. (Stadin ikäohjelma: Hyvinvointia ja terveyttä kaikille 2019–2021: 16–18.) Lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista eli ns. vanhuspalvelulain 980/2012 mukaan kunnan on otettava huomioon ikääntyneiden osallisuuden tukeminen mm. takaamalla mahdollisimman tasavertainen kohtelu kaikille asuinpaikasta riippumatta. Terveystalvveluhoitolaki 1326/2010 määrittää missä ajassa palveluntarvitsijalla tulee olla vastaus tai palvelu saatavilla sekä mikä on riittävän laadukas palvelu. Iäkkäällä on oikeus saada tietoa, neuvontaa, ohjausta ja osallistua itseään koskevaan suunnitteluun sekä päätöksentekoon. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012/980; Terveystalvveluhoitolaki 1326/2010/1326.)

Elämänote-ohjelma on valtakunnallinen vastaus yhteiskunnalliseen haasteeseen, jonka muodostavat ikääntyneiden kasvava joukko moninaisine elämäntilanteineen. Ikääntyneet eivät ole homogeeninen ryhmä eivätkä samat palvelut sovellu kaikille. Elämännoten 20 hankkeen tarkoituksena oli lisätä ikäikäihmisten osallisuutta ja edistää kotona asumista. Hankkeista saatiin 47 toimintamallia, jotka tukevat ikääntyneitä haasteita kohdatessaan. Ohjelma tuotti runsaasti oppaita ja materiaaleja iäkkäiden hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemiseksi. Materiaali hyödyttää myös iäkkäiden parissa työskenteleviä ammattilaisia. Elämänote-ohjelma toteutettiin 2018–2021. (Heimonen ym. 2021.)

Elämänote-ohjelman osallisuuden tutkimustuloksia on julkaistu Iäkäinstituutin ”Se on mukavampi yhdessä tehdä” -raportissa. Tutkimustulosten mukaan sosiaalinen kanssakäyminen ja yhdessä tekeminen nousevat keskeisiksi hyvinvoinnin lähteiksi ja osallisuuden tunteen tuottajiksi. Hyvää mieltä tuottavat myönteiset kohtaamiset ja vertaistuki. Omalla tavalla osallistuminen tuotti parhaat kokemukset. (Hoppania ym. 2021: 47.)

3.3 Yhteiskehittämällä ikäystävällisyyttä edistämässä

Yhteiskehittäminen on varsin nuori käsite. Ensimmäisen kerran yhteiskehittämisestä kerrottiin vuonna 2000 Prahaladin ja Ramaswamyn artikkelissa ”Co-opting customer competence”. Alun perin yksityiselle sektorille tarkoitettulla yhteiskehittämisellä ylitetään rajoja ongelmien ratkaisemiseksi. Yhteiskehittämistä on käytetty menestyksekkäästi

teknologiayrityksissä ottamalla loppukäyttäjät mukaan kehitysprosessiin. (Prahalad & Ramaswamy 2000.)

Harran ym. (2012) mukaan yhteiskehittämisen tarkoituksena on toteutua käyttöympäristössään usean kehittäjätahon voimin. Yhteiskehittäminen on konkreettista tarve-, käyttäjä- tai toimijälähtöistä kehittämistä, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa. Yhteiskehittäminen mahdollistaa kehittämistehtävän tarkastelun monesta eri näkökulmasta. Yhteiskehittämisen on todettu olevan arvokasta toimintaa, joka lisää toimijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia. Osallistujien ideoiden, ajatusten ja oman kokemuksen esiintuominen sekä oman osaamisen syveneminen lisää yksilöllistä hyvinvointia. Yhdessä oppiminen, kumppanuus, toisten auttaminen sekä yhteisesti jaetun ymmärryksen kehittyminen lisäävät puolestaan yhteisöllistä hyvinvointia. (Harra & Mäkinen & Siipari 2012: 4–11.)

Yhteiskehittäminen käyttäjien kanssa on yksi palvelumuotoilun tärkeimmistä menetelmistä. Miettisen (2011) mukaan yhteiskehittämisen avulla asiakas ja yritys rakentavat yhdessä asiakkaan tarpeita vastaavan palvelukokemuksen, joka sopii asiakkaan toimintaympäristöön. Yhteiskehittämisen avulla käyttäjätieto ja -palautte saadaan vietyä nopeasti palvelun kehittämiseen. Asiakkaan ymmärtäminen auttaa hahmottamaan uusia kaupallistamisen mahdollisuuksia. (Miettinen 2011: 23–25.)

Yhteiskehittämistä on toteutettu erinäisissä hankkeissa. HIPPA-hanke oli Metropolia Ammattikorkeakoulun koordinoima hanke, jonka tavoitteena oli kehittää yritysten käyttäjälähtöistä tuote- ja palvelukehitystä palveluasumisen tueksi ja kotiin tuotaviin palveluihin. HIPPA-hanke kehitti toimintamalleja yhteiskehittämistä, testaamista ja kaupallistamista varten. Hankkeessa oli mukana yli sata yritystä ja yritysten tuotteita ja palveluita testattiin mm. palveluasumisen yksiköissä, seniorikeskuksissa sekä ihmisten kodeissa. (Harra ym. 2021.)

Yhteiskehittämisen haasteena on saada mukaan sopivat osallistujat. Kauppinen ym. (2020) mukaan on tärkeää tunnistaa, millaisia erilaisia asiakasryhmiä kehitettävään palveluun kytkeytyy, jotta saadaan mahdollisimmat laaja näkemys palvelun tuottamasta arvosta. Yhteiskehittämiseen perustuvilla menetelmillä, kuten luovilla työpajoilla, on havaittu tukevan hyvin laajan asiakasymmärryksen muodostumista. (Kauppinen & Kesäniemi & Luojus & Lange & Lönn 2020: 7.)

Jämsen & Kukkonen (2017) mukaan yrityksillä on tarvetta muotoilla olemassa olevaa palveluvalikoimaa vastaamaan paremmin seniori-ikäisten tarpeita. Osallistumalla yhteiskehittämiseen seniori-ikäinen voi vaikuttaa siihen, että palvelut ja tuotteet vastaavat hänen tarpeisiinsa. Osallistuminen on tasavertaista ja perustuu siihen, että sekä yritykset että asiakkaat hyötyvät tästä yhteistyöstä. On tärkeää, että asiakasta kuullaan ja myös kuunnellaan. Yhteiskehittäminen perustuu jatkuvuuteen, luottamukseen ja haluun kehittää yhdessä. (Jämsen & Kukkonen 2017: 31, 45).

Kansainvälisiä tutkijoita kiinnostaa ikääntyneiden osallisuus ja vaikuttaminen yhteissuunnitteluun yritysyhteistyössä. Sumner ym. (2021) on tutkinut systemaattisesti eri artikkeleita ja projekteja. Tutkimuksen tuloksena on selvinnyt, että yhtenäisiä prosesseja ei ole ja ikääntyneiden vaikuttamismahdollisuudet ovat jääneet epäselväksi. Yhteissuunnittelujen tuotteiden vaikutukset ja merkitys ovat myös jääneet epäselviksi. (Sumner ym. 2021: 395–409.)

3.4 Vaikuttajaryhmätoiminta

Laatusuosituksen mukaan iäkkäitä kannustetaan omaehtoiseen toimintaan mm. osallistumalla eri toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön ja kehittämistoimintaan (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: 24). Pohjolan (2017) mukaan kehittämistoiminta edellyttää toteutuakseen sitä tukevia yhteistyörakenteita, joita ovat esimerkiksi asiakas-, seniori- ja kehittämiskahvilat, asiakas-, kylä- tai kansalaisraadit tai vanhus- tai kansalaisneuvostot. Nimikkeistön laaja kirjo kertoo sekä innosta perustaa erilaisia kehittämissasiakkuuden foorumeja että vaikeudesta rakentaa selkeä toimintamalli. Hankemaailma on vaikuttanut siihen, että jokaisessa uudessa projektissa on rakennettu oma asiakasdemokratian sovellus ja osin uusi käsitteistö. (Pohjola 2017: 315–316.) Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä vaikuttajaryhmä, joka on Dallaten-hankkeen valitsema nimike.

Vaikuttajaryhmätoiminnan periaatteena voidaan pitää kansalaisraadien ideaa, jossa kansalaiset osallistuvat yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kokoontumalla yhteen. Körkkö ym. (2015) mukaan kansalaisraadien taustalla on deliberatiivisen demokratian ihanne, jossa päätöksenteko pohjautuu monipuoliseen ja laaja-alaiseen keskusteluun ja yhdessä puntarointiin. Kansalaisraadien toimintaperiaatteen on kehittänyt yhdysvaltalainen Ned Crosby 1970-luvun alussa, ja Suomeen toiminta on rantautunut 2000-luvulla.

(Körkkö ym. 2015: 10.) Kuntalaissa kansalaisraati/kuntalaisraati on mainittu yhdeksi osallistumisen ja vaikuttamisen edistäjäksi (Kuntalaki 410/2015 § 22).

Ikääntyneiden vaikuttajaryhmistä tunnetuimpia ovat vanhusneuvostot. Kuntalain (410/2015) ja Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) mukaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi on asetettava vanhusneuvosto, jotta varmistetaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Vanhusneuvoston tehtävänä on vaikuttaa ikääntyneen väestön hyvinvointiin, osallisuuden ja terveyden edistämistä tukevien palveluiden suunnitteluun. (Kuntalaki 410/2015 § 27; Laki hyvinvointialueesta 611/2021 § 32.) Vanhusneuvosto on kunnanhallituksen tai uusien hyvinvointialueiden myötä aluehallituksen asettama kokoonpano kunnan alueella toimivien eläkeläis- ja vanhusjärjestöjen edustajista sekä kunnan/hyvinvointialueen viranhaltijoista. Vanhusneuvoston oleellisena tehtävänä on vaikuttaa ikääntyneeseen väestöä koskevaan päätöksentekoon laatimalla esityksiä, aloitteita ja lausuntoja. (Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry 2017: 11–12.)

Julkisen sektorin sosiaali- ja terveyspalveluiden suunnittelussa on hyödynnetty asiakasraateja. Jämsen & Kukkonen (2017) mukaan asiakasraatien avulla saadaan perusteellisempaa palautetta toiminnasta ja ne antavat konkreettisia kehittämissideoita (Jämsen & Kukkonen 2017: 47). Asiakasraatia on hyödynnetty muun muassa Ikäinstituutin ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:n koordinoimassa Elämänote -ohjelmassa. Ohjelmaan koottiin viidestä iäkkäästä koostuva Elämänote -raati, joka oli mukana tarkkailemassa hankkeiden etenemistä ja antamassa palautetta. Raatilaiset kokivat osallistumisensa mielenkiintoisena ja että he ovat voineet tuoda näkökulmia ikääntyneiden kohderyhmän tarpeista. (Heimonen ym. 2021: 10–13.)

Haasteena vaikuttajaryhmätoiminnassa on sopivien vaikuttajien löytäminen ja ryhmän kokoaminen. Turun toimintamallissa asiakasraati koottiin kaupungin toimesta ja asiakasraatityöskentelyä hyödynnettiin muun muassa palvelutorin kehittämiseen (Wallin 2015: 6). VALLI ry:n Ikäteknologiakeskus on koonnut valtakunnallisen digiraadin yli 65-vuotiaista henkilöistä. Digiraatiin on voinut osallistua ilmoittautumalla Ikäteknologiakeskuksen verkkosivuilla. Digiraatiin voi osallistua haluamallaan tavalla joko kokoontumalla kasvokkain tai etäyhteyksin tai vain vastaamalla kyselyihin. (Digiraadin toiminta 2022.) HIPPA-hanke muodosti Tuotekehittäjän testi- ja tukiverkosto TUTTUUnetin kehitystyön tueksi. Hankkeessa myös perustettiin palveluasumisen avoimia kehittäjäklubeja, joihin

osallistui yrityksiä, palveluasumisen asukkaita ja henkilökuntaa ja asukkaiden omaisia, asiantuntijoita ja opiskelijoita. (Harra ym. 2021.)

4 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa vaikuttajaryhmäläisten mielipiteitä vaikuttajaryhmään osallistumisesta sekä yhteiskehittämisen toteutumisesta haastattelun avulla. Tarkastelemme osallisuuden tuntemuksia, osallisuuden toteutumista sekä ajatuksia ja kokemuksia yhdessä tekemisestä. Tavoitteena on selvittää vaikuttajaryhmään osallistumisen vaikutuksia haastateltujen elämässä ja saada selville, onko yhteiskehittäminen oikea metodi kehittää ikäystävällisiä pienyritysten palveluja, joita halutaan käyttää. Onnistuivatko vaikuttajaryhmäläiset vaikuttamaan heitä tyydyttävällä tavalla ja onko tämän tyyppinen yhteiskehittäminen mielekäs tapa ikääntyneille osallistua omien palveluidensa kehittämiseen tulevaisuuden tarpeita silmällä pitäen.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat vaikuttajaryhmään osallistumisen?
- Miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat yhteiskehittämisen yritysten kanssa?
- Miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa?

Tutkimuskysymysten ja opinnäytetyön lähtökohtana on oletamus, että vaikuttajaryhmään osallistuminen vaikuttaa myös hankkeen ulkopuolella ikääntyneiden aktiivisuuteen osallistua. Oletamme, että yritykset ovat testauttaneet vaikuttajaryhmäläisillä tuotteitaan ja palveluitaan ja että yhteiskehittäminen on ollut mieluista. Olemme kiinnostuneita tietämään, kokevatko ikääntyneet vaikuttajaryhmätoiminnan olevan oikea tapa vaikuttaa.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Aineistonkeruu

Opinnäytetyö on tutkielmatyyppinen, jossa hyödynnetään laadullista tutkimusmenetelmää. Tuomen & Sarajärven (2018) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa tai ymmärtämään tiettyä toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2018: 98). Kanasen (2017) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pohditaan, mistä tässä on kyse. Laadullisen tutkimuksen tutkimustulosta ei voida käyttää yleistyksenä, koska laadullinen tutkimus kohdistuu vain yhteen havaintoyksikköön eli tutkimuskohteeseen. (Kananen 2017: 32, 36.)

Opinnäytetyön tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla Dallaten-hankkeen vaikuttajaryhmän jäseniä. Haastatteluun päädyttiin, koska haastattelun etuna on joustavuus ja haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys ja selventää kysymystä tarpeen mukaan. Haastattelun etuna on myös, että haastatteluun voidaan valikoida henkilöt, joilla on tietoa tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 85.) Tarkoituksena oli kutsua haastatteluun kaikki Dallaten-hankkeeseen osallistuneet vaikuttajaryhmäläiset.

Haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Vilkan (2015) mukaan teemahaastattelun avulla tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset teemat ja aiheet, joiden kautta tutkimusongelmaan haetaan vastauksia. Teemoja voidaan käsitellä haastattelussa siinä järjestyksessä, kun on luontevaa haastattelun etenemisen kannalta. (Vilka 2015: 124.) Teemahaastattelu voidaan toteuttaa puolistrukturoituna haastatteluna, jossa kysymykset voivat olla puoliavoimia tai avoimia (Tuomi & Sarajärvi 2018: 90).

Opinnäytetyön haastattelurunko (Liite 1.) muodostui kolmesta teemasta tutkimuskysymysten mukaisesti. Jokaiseen teemaan sisällytettiin viisi kysymystä, joiden avulla haluttiin saada tarkempaa tietoa vaikuttajaryhmäläisten mielipiteistä. Haastattelun lopuksi haastateltaville annettiin mahdollisuus antaa avointa palautetta, koska koimme, että vaikuttajaryhmäläisillä voi olla kokemuksia, joita emme olleet osanneet kysyä.

Ennen haastattelujen tekoa, vaikuttajaryhmäläisille järjestettiin tiedotustilaisuus, jossa vaikuttajaryhmäläisille jaettiin opinnäytetyön tiedote (Liite 2.) sekä suostumuslomake

(Liite 3.). Opinnäytetyön tiedotteessa kerrottiin haastattelun tarkoituksesta, toteutuksesta sekä mitä tutkimusmenetelmiä tullaan käyttämään. Tiedotteessa kerrottiin myös, miten henkilötietoja tullaan käsittelemään. Opinnäytetyön tiedotteessa kerrottiin, mitä teemoja haastattelussa tullaan käsittelemään. Vaikuttajaryhmäläiset saivat valita haluatko osallistua haastatteluun. Haastatteluun suostuneet täyttivät suostumuslomakkeen ja palauttivat sen opinnäytetyön tekijöille. Opinnäytetyön tiedotteesta ja suostumuslomakkeesta jäi toinen kappale haastateltaville. Suostumuslomakkeissa oli haastateltavan yhteystiedot haastatteluajan sopimista varten.

Haastatteluihin osallistui kuusi vaikuttajaryhmäläistä. Haastattelut toteutettiin joulukuussa 2022 ja tammikuussa 2023. Haastatteluajat sovittiin tekstiviestitse ja haastattelut tehtiin puhelimitse. Haastattelutilanteeseen osallistuivat molemmat opinnäytetyön tekijät ja haastateltava. Toinen opinnäytetyön tekijä esitti kysymykset ja toinen teki muistiinpanoja. Haastattelut nauhoitettiin. Ennen haastattelun aloitusta haastateltavalle kerrottiin vielä nauhoituksesta, johon hän oli antanut suostumuksen opinnäytetyön suostumuslomakkeessa.

Haastattelujen jälkeen äänitiedostot siirrettiin nauhurista opiskelijoiden yksityiselle Metropolian Ammattikorkeakoulun Z-verkkoasemalle, jonne oli pääsy vain opinnäytetyön tekijöillä. Nauhurin äänitiedostot tuhottiin heti siirron jälkeen. Verkkoasemalla säilytettävät äänitiedostot tullaan tuhoamaan opinnäytetyön julkaisun jälkeen. Suostumuslomakkeita tullaan säilyttämään opinnäytetyön tekijän säilössä aina opinnäytetyön valmistamiseen asti, jonka jälkeen suostumuslomakkeet tuhotaan.

5.2 Haastatteluaineiston analyysi

Haastatteluaineiston analysointiin käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Ennen analyysivaihetta haastatteluaineisto kuunneltiin tarkasti ja muutettiin tekstimuotoon eli litteroitiin. Haastateltavien puhe kirjoitettiin auki sanasta sanaan mahdollisimman tarkasti. Litteroinnin tasona oli sanatarkka litterointi, paitsi tauot ja äännähdykset jätettiin pois. Tekstiä ei muunneltu yleiskielelle, vaan murre- ja puheilmaisuudet säilytettiin. (Kananen 2017: 134–135.) Kuudesta haastatteluäänitteestä muodostui yhteensä 30 sivua litteroitua tekstiä.

Aineistolähtöisen analyysin ensimmäisessä vaiheessa litteroitu aineisto pelkistettiin karsimalla epäolennainen tieto pois (Tuomi & Sarajarvi 2018: 122–123). Jokainen

haastattelukysymyksen vastaus käytiin huolellisesti läpi. Alkuperäisaineistosta poimitiin pelkistetyt ilmaukset, jotka taulukoitiin käyttäen Microsoftin Excel-ohjelmaa. Haastattelut nimettiin H1, H2...H6, jotta haastattelut pystyttiin erottamaan toisistaan säilyttäen haastateltavien anonymiteetti. Haastatteluaineiston pelkistämisen esimerkki on esitetty Taulukossa 1.

Taulukko 1. Esimerkki haastattelun H1 pelkistetyistä vastauksista haastattelukysymyksiin

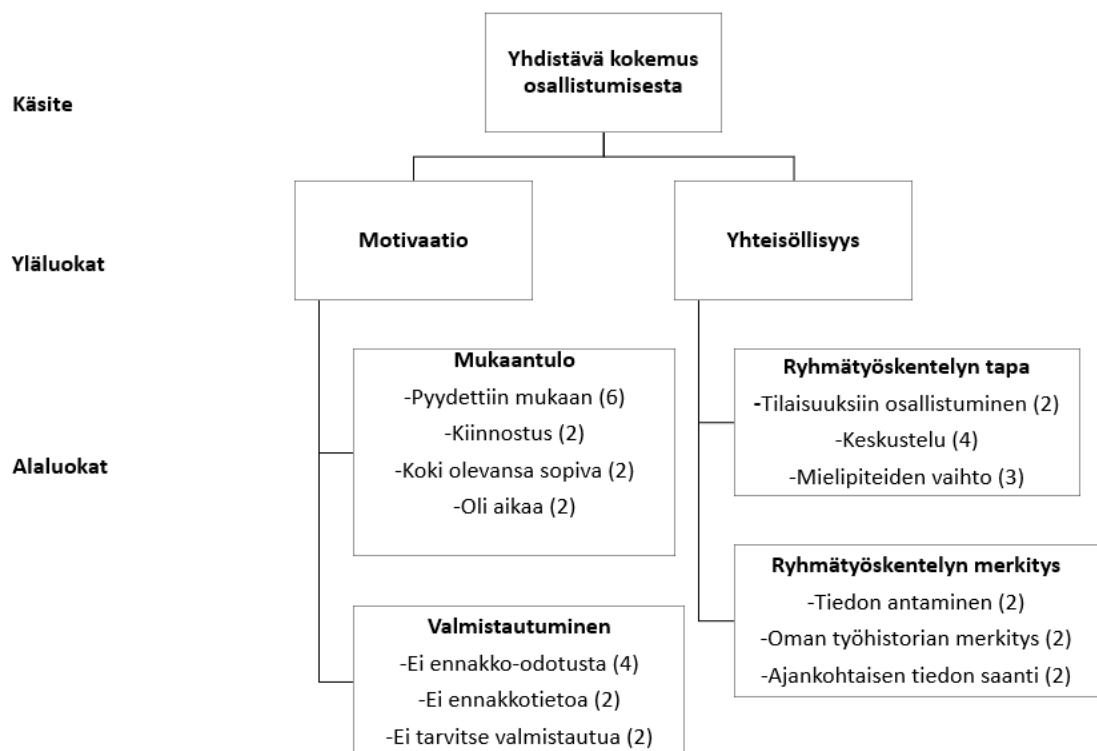
Haastattelukysymys	Alkuperäinen vastaus H1	Pelkistetty vastaus H1
Kysymys 1. Miksi lähdit mukaan vaikuttajaryhmätoimintaan?	No kyllä se näin on, että tota teidän opettaja, yks näistä opettajista Hannele houkutteli. Kertoi alustavasti ja sitten houkutteli mukaan ja ei siinä ollut mitään sen enempää, etteikö se olisi kiinnostanut.	Pyydettiin mukaan. Tuttava mukana hankkeessa. Hankkeesta kerrottiin alustavasti. Oli kiinnostunut.
Kysymys 2. Millaiset ennakko-odotukset sinulla oli?	No täytyy sanoa, että ei kyllä ollu ehkä minkäänlaisia ennakko-odotuksia, ku ei oikein sit kuitenkaan ollu niin selvillä, että mitä tuleman pitää. Että en mä tiedä, ei mulla ollu varmaan mitään ennakko-odotuksia, ehkä ihan vaan semmosta, että mukavaa kuulla mitä tapahtuu.	Ei ennakko-odotuksia. Ei ollut tarkkaa tietoa, mitä osallistuminen vaatii. Halusi kuulla mitä tapahtuu.

Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmiteltiin etsimällä aineistosta samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Samaa ilmiötä kuvaavat pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin alaluokiksi,

jotka nimettiin luokan sisältöä kuvaavaksi. Alaluokkiin koottiin pelkistetyistä ilmauksista samankaltaisuudet, jotka toistuivat useammin kuin yhden kerran. Samankaltaisten ilmausten määrä ilmoitettiin ilmaisun jälkeen suluissa. Yhdessä haastatteluvastauksessa oli voinut olla useampi samankaltainen ilmaisu. Alaluokista muodostettiin yläluokat, joita yhdistämällä saatiin muodostettua käsite, joka vastaa tutkimuskysymykseen. Aineistolähtöisyyden vuoksi luokkien määrittämisestä ei voitu tietää etukäteen millaisia ja minkä tasoisia ne voisivat olla. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 124–125, 127.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jonka avulla tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavien näkökulmia. Tulkinta sisältää tutkijan tekemiä valintoja. Käsitteen muodostamisvaiheessa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin ja tuloksissa esitetään empiirisestä aineistosta muodostettu yhteinen käsite tai malli. Tuloksissa kuvataan luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet ja niiden sisällöt. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 127.)

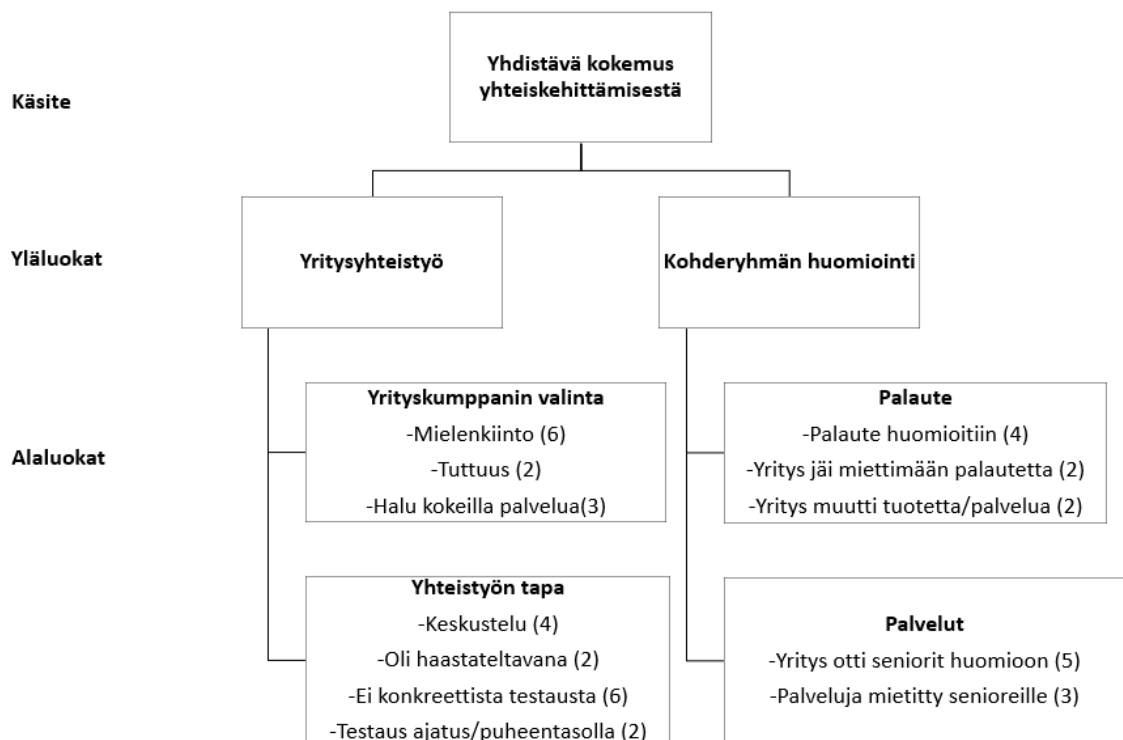
Kuvassa 2. on kuvattu käsitteen muodostamisprosessi, jolla vastataan tutkimuskysymykseen, miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat vaikuttajaryhmään osallistumisen.

Kuva 2. Vaikuttajaryhmäläisten kokemus osallistumisesta

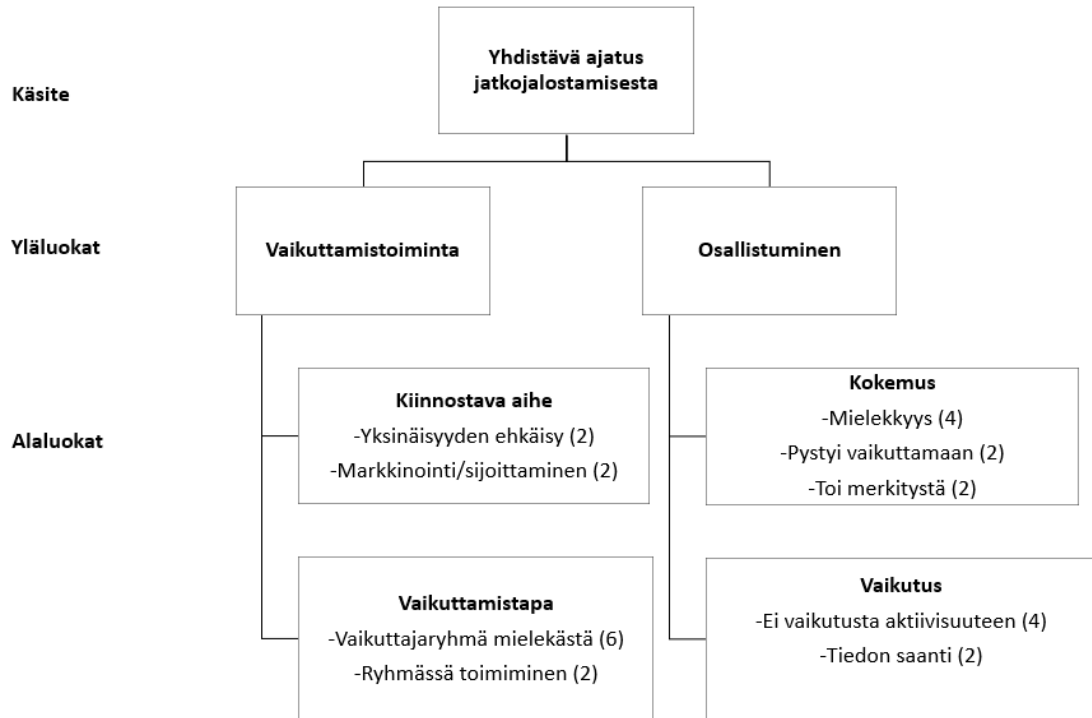
Yläluokka motivaatio kuvaa, miksi henkilö on lähtenyt mukaan vaikuttajaryhmätoimintaan ja yläluokka yhteisöllisyys kuvaa, miten henkilö osallistui yhteiseen toimintaan. Alaluokat muodostuivat haastatteluvastauksista.

Kuvassa 3. on kuvattu käsitteen muodostamisprosessi, jolla vastataan tutkimuskysymykseen, miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat yhteiskehittämisen yritysten kanssa. Yläluokka yritys yhteistyö kokoaa yhteen alaluokat yrityskumppanin valinnasta sekä yritys yhteistyön tavasta. Kohderyhmän huomiointi kokoaa yhteen alaluokat, miten vaikuttajaryhmämäisten palaute huomioitiin sekä miten seniori-ikäiset on huomioitu yrityksen palveluissa.

Kuva 3. Vaikuttajaryhmäläisten kokemus yhteiskehittämisestä

Kuvassa 4. on kuvattu käsitteen muodostamisprosessi, jolla vastataan tutkimuskysymykseen, miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa. Yläluokka vaikuttamistoiminta kokoaa yhteen ajatukset vaikuttamistavasta ja mitkä aiheet haastattavia kiinnostivat. Osallistumisen yläluokka kokoaa, millainen kokemus oli osallistua vaikuttajaryhmätoimintaan ja mitä vaikutusta se toi omaan aktiivisuuteen.

Kuva 4. Vaikuttajaryhmäläisten ajatus jatkojalostamisesta

Kuvasta 4. voidaan huomata, että yläluokat vaikuttamistoiminta ja osallistuminen eivät pysty muodostamaan yhteistä ajatusta jatkojalostamista ajatellen. Aineistolähtöisyyden vuoksi alaluokat rakennettiin haastattelun vastauksista, joista ei saatu suoranaista vastausta tutkimuskysymykseen. Esitämme tuloksen kohdassa 6.3 ja pohdimme, miksi vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostaminen ei herättänyt haastatteluun osallistuneissa ajatuksia.

6 Opinnäytetyön tulokset

6.1 Vaikuttajaryhmäläisten kokemus vaikuttajaryhmään osallistumisesta

Kuvan 2. mukainen yhdistävä kokemus vaikuttajaryhmätoimintaan osallistumisesta muodostuu yläluokan käsitteistä motivaatio ja yhteisöllisyys. Yläluokan käsitteet on valittu kuvaamaan alaluokkien käsitteitä. Vaikuttajaryhmäläisten motivaatio lähteä mukaan vaikuttajaryhmätoimintaan liittyi olemassa olevaan Dallaten-hankkeen kontaktiin, koska kaikki kuusi vaikuttajaryhmäläistä oli pyydetty mukaan. Mukaantuloon vaikutti kiinnostus aiheeseen, vaikka hankkeesta ei oltukaan saatu ennakkotietoa. Motivaatioon vaikutti myös se, että vaikuttajaryhmäläiset kokivat, että heillä oli aikaa osallistua, eikä osallistuminen vaatinut ennakkovalmistautumista. Vaikuttajaryhmäläiset olivat lähteneet mukaan avoimin mielin ilman ennako-odotuksia.

Osallistumisen kokemukseen liittyi yhteisöllisyys, joka syntyi ryhmätyöskentelyn kautta. Ryhmätyöskentelyä tehtiin muiden vaikuttajaryhmäläisten sekä Dallaten-hankkeeseen osallistuneiden yritysten kanssa. Vaikuttajaryhmäläiset osallistuivat hankkeen tilaisuuksiin, jossa käytiin keskusteluja ja vaihdettiin mielipiteitä. Ryhmätyöskentely toi merkitystä, kun vaikuttajaryhmäläiset pystyivät antamaan tietoa yrityksille, johon vaikutti osaltaan vaikuttajaryhmäläisten omat kokemukset joko yrittämisestä tai kehittämisestä. Vaikuttajaryhmäläiset kokivat itse saaneensa ajankohtaista tietoa omaan elämäänsä.

Yhdistävänä kokemuksena voidaan pitää, että vaikuttajaryhmätoimintaan osallistuminen koettiin mielekkäänä eikä toimintaan osallistuminen vienyt liikaa aikaa tai resursseja. Kaikki lähtivät mukaan matalalla kynnyksellä osittain johtuen siitä syystä, että heillä oli olemassa henkilökohtainen side hankkeeseen. Ryhmätyöskentely koettiin vuorovaikutteisena ja vaikuttajaryhmäläiset pystyivät tuomaan esille omia mielipiteitään ja saivat itsekin eväitä omaan elämäänsä:

Kyllä mä koin mielekkäänä...No, kyllähän se itseasiassa vaikutti tai oli sillee hyvä, että tapasi erilaisia ihmisiä, tämmösiä vaikuttajaryhmäläisiä eri tyyliä oli kiva niinku tutustua ihmisiin. Ja sitte oli toisaalta erilaisia yrittäjiä ja näki sen, miten erilaisissa vaiheissa ne tavallaan on ja millaiset edellytykset on toimia ja minkälainen erilainen into on ylipäättänsä heillä levittäytyä ja toimia. Se oli tosi mielenkiintoista.

6.2 Vaikuttajaryhmäläisten kokemus yhteiskehittämisestä

Kuvan 3. mukainen yhdistävä kokemus yhteiskehittämisestä muodostuu yläluokan käsitteistä yritysysteistyö ja kohderyhmän huomiointi. Vaikuttajaryhmäläiset olivat saaneet valita alkutapaamisen yhteydessä heitä kiinnostavat yritykset ja yritykset olivat otaneet heihin yhteyttä. Yritykset olivat valikoituneet vaikuttajaryhmäläisen oman mielenkiinnon pohjalta. Kaksi haastateltavista koki, että yrityksen ala oli tuttu ja se vaikutti yrityksen valintaan. Puolet vastanneita oli halunnut kokeilla yrityksen tarjoamaa palvelua/tuotetta ja se vaikutti kiinnostukseen valita yritys yhteistyökumppaniksi.

Yritysysteistyötä oli toteutettu keskustelemalla ja haastattelun avulla. Kaikki vaikuttajaryhmäläiset vastasivat, että he eivät olleet osallistuneet konkreettisesti yrityksen tuotteen/palvelun testaukseen. Vaikuttajaryhmäläiset olivat testanneet yrityksen tuotetta/palvelua ajatuksen- ja puheentasolla, kun he olivat keskustelleet yrittäjän kanssa. Kun haastatteluaineistoon pureudutaan tarkemmin ja tarkastellaan yksittäisiä vastauksia, miksi testausta ei ollut tapahtunut, voidaan nostaa sieltä esille palvelun hinta, etäisyys ja tarve. Yritykset olivat voineet tarjota tuotettaan/palveluaan vaikuttajaryhmäläisille kokeiltavaksi, mutta jos palvelun hinta oli koettu liian kalliiksi tai palvelu sijaitsi etäällä, olivat vaikuttajaryhmäläiset jättäytyneet pois testauksesta. Yksi vastaaja kertoi, että yritys oli tarjonnut palvelua, jota hän ei kokenut tarvitsevansa ja oli siksi jättäytynyt pois palvelun testaamisesta.

Yläluokka seniori-ikäisen kohderyhmän huomiointi sisälsi alaluokat, miten vaikuttajaryhmäläisten palaute otettiin huomioon ja miten yritys oli suunnannut palveluitaan seniori-ikäistä kohderyhmää ajatellen. Kaikki vaikuttajaryhmäläiset kokivat, että yritykset olivat huomioineet heidän palautettaan tai ainakin olivat jääneet sitä miettimään. Kaksi haastateltavaa oli pystynyt vaikuttamaan yrittäjän tuotteeseen/palveluun, koska yritys oli muuttanut palveluaan palautteen pohjalta. Melkein kaikki vaikuttajaryhmäläiset kokivat, että yritys huomioi seniori-ikäistä asiakaskuntaa tai ainakin osa yrityksistä oli suunnitellut tarkemmin, miten tarjota tuotettaan/palveluaan senioreille.

Yhdistävä kokemus yhteiskehittämisestä yritysten kanssa oli, että yritysysteistyö sujui hyvin, mutta siinä ei päästy kovinkaan syvälliselle yhteistyön tasolle. Vaikuttajaryhmäläiset olivat antaneet palautetta, mutta ei ollut kovin selvää, miten heidän palautteensa oli huomioitu käytäntöön, pois lukien ne vastaukset, joissa yritys oli muuttanut tuotettaan/palveluaan palautteen pohjalta. Seniori-ikäisen asiakaskunnan huomioinnissa ei

noussut esille esimerkkejä, miten se oli näkynyt käytännössä. Hinnoittelusta mainittiin useamman kerran, että palvelut oli koettu kalliiksi eläkeläisille:

Kyllähän yhteistyö sujui tottakai---Ei siinä mitään, mutta se, että mä tiedä sitten saiko he meistä mitään nämä yrittäjät, koska me ei sitten kumminkaan niin otettu näitä palveluja mitään oikein vielä---Ja mä mietin kans, että niiden monien palvelut oli kyllä hinnoiteltu vähän siis. Meitä eläkeläisiä on siis hyvin toimeentulevia, on hyvät eläkkeet ja mitä sit kelläkin on, mutta sit että ei semmoinen, jolla on pieni eläke, niin ei nää palvelut ollu heille suunnattu. Mä ajattelen näin.

6.3 Vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostaminen

Kuvan 4. mukainen yhdistävä ajatus vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostamisesta on yritetty muodostaa yläluokan käsitteistä vaikuttamistoiminta ja osallistuminen. Yläluokan käsitteet nousivat esiin haastatteluaineistosta. Vaikuttajaryhmätoiminta koettiin mielekkäänä tapana osallistua vaikuttamistoimintaan. Vaikuttajaryhmäläisiä kiinnostivat aiheet, jotka liittyvät yksinäisyyden ehkäisyyn sekä markkinointiin ja sijoittamiseen.

Vaikuttajaryhmätoiminnalla ei koettu olevan vaikutusta haastateltavien oman elämän muuhun aktiivisuuteen. Vaikuttajaryhmään osallistuminen koettiin mielekkäänä ja osalle se toi merkitystä. Osallistuminen vaikuttajaryhmätoimintaan antoi mahdollisuuden vaikuttaa ja saada itselle tietoa.

Vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostamiseen ei saatu muodostettua yhteistä ajatusta. Haastateltavilta kysyttiin, minkä tyyppiseen vaikuttajaryhmätoimintaan he voisivat lähteä mukaan jatkossa. Kysymys koettiin hankalana eikä selkeää vastausta osattu kertoa. Osa vastasi, että voisi lähteä mukaan samantyyppiseen toimintaan erittelemättä tarkemmin, mitä se voisi sisältää. Vaikuttajaryhmätoiminta koettiin kuitenkin tärkeänä keinona olla mukana kehittämässä ikääntyneiden palveluita:

---Et ne ihmiset, joihin se kohdistuu, se kohderyhmä, niin kyl niiltä tulee arvokasta tietoa ja sitte se on niinku ihan ehdottomasti tärkeätä, et he on mukana tällaisessa kehittämässä, ihan ehdottomasti.

---No kyllä se ryhmä on tietysti aina, jos menee johonkin mukaan, niin on hyvä siellä taustalla olla mukana. Sehän vähän niinku työnohjausta usein, kun saa keskustella siellä ryhmässä toistenkin kanssa, mitä omia kokemuksia ja miten ja ideoida jos niinku näin. Niin kyllähän tällaiset ryhmät on ihan hyviä. Näin mä ajattelen. Ja sitten myöskin sitä tietoa saa sitten, missä mennään, että kyllähän kehitys menee niin monessa asiassa eteenpäin.

7 Johtopäätökset

7.1 Vaikuttajaryhmätoiminta tukee osallisuutta

Opinnäytetyön tuloksena ilmeni, että haastateltavat kokivat tapaamiset, yhdessä tekemisen ja mielipiteiden vaihtamisen muiden ryhmäläisten kanssa palkitsevaksi. Ryhmä toi vertaistukea ja vaikutti siihen, että yhteiskehittämisen tapaamisiin oli helppo tulla. Tämä lopputulos kuvastaa tutkimustuloksia, joiden mukaan yhteisöön kuulumisen ja yhteisön toimintaan osallistuminen madaltaa fyysisiä ja sosiaalisia esteitä osallistumiseen (Pulkinen 2019: 15). Haastateltavat toivoivat yritysten saaneen hyötyä yhteiskehittämisestä ja ryhmäläisten kokemusasiantuntijuudesta ja mielellään jatkaisivat yhteiskehittämistä jossain muodossa yhteisen hyvän eteen. Harra ym. (2012) toteaa yhteiskehittämisen lisäävän sekä yksilöllistä että yhteisöllistä hyvinvointia, joten vaikuttajaryhmätoimintaan osallistuminen on yksi hyvinvoinnin edistämiskeino (Harra ym. 2012: 4–11).

Haastatteluun osallistuneet vaikuttajaryhmäläiset olivat aktiivisia eläkeläisiä, jotka hankkivat aktiivisesti tietoa saatavilla olevista julkisista palveluista ja käyttivätkin niitä. Puolet haastatteluun osallistuneista kertoi olevansa mukana jollain tapaa yhdistys- tai järjestötoiminnassa. Hedmanin ym. (2021) johtopäätökset FinSote 2019 -tutkimuksen tuloksista tukevat opinnäytetyön tuloksia, koska FinSote 2019 -tutkimuksen mukaan ikääntyneiden aktiivista elämää ja osallisuuden kokemusta tukee erilaiset palvelut ja aktiviteetit. Esimerkiksi kirjastot ja järjestöt tarjoavat paljon eläkeläisille suunnattua toimintaa. (Hedman 2021: 5.)

Aktiivisuus lisää osallisuutta ja vaikuttajaryhmätoimintaankin hakeutuu ennestään aktiiviset henkilöt. Kiuru (2022) tarkastelee artikkelissaan, mitä on aktiivinen ikääntyminen, koska sille ei ole yhtenäistä määritelmää. Aktiivisuutta voidaan tarkastella vapaa-ajan aktiviteettien, terveyden tai työelämään osallistumisen kautta. Itsestään huolehtiva yksilö pitää yhteyttä omaisiin tietotekniikan avulla, käyttää palveluita, kuluttaa, muuttaa itselleen sopivampaan paikkaan ja varautuu vanhenemiseen. (Kiuru 2022: 144, 149.) Haastateltavat kokivat olevansa aktiivisia huolehtimaan itsestään ja olivat kiinnostuneita terveytensä edistämisestä.

Eläkeläisistä ajatellaan usein, että heillä on aikaa osallistua monenlaiseen toimintaan, mutta todellisuudessa eläkeläisillä voi olla yhtä kiire kuin nuoremmillakin sukupolvilla.

Monet eläkkeellä olevat osallistuvat lastensa ja lastenlastensa elämään auttamalla arjen pyöryksessä. Nykyajan eläkeläiset harrastavat myös paljon. Otanta jo ennestään aktiivisista haastateltavista kertoi heidän elämänsä ja sosiaalisten suhteiden olevan kunnossa ja tasapainossa. Tällöin on helppo osallistua yhteisen hyvän edistämiseen. Dallaten-hankkeella ei ollut suurta osuutta heidän elämässään, eivätkä haastatellut pitäneet yhteiskehittämisen hanketta kuormittavana tapana osallistua.

Vaikka emme kysyneet haastateltavien taustoja, haastatteluvastauksista voitiin päätellä, että kaikki haastateltavat olivat sosioekonomiselta taustaltaan aktiivisiksi hyväosaisiksi luonnehdittavia henkilöitä. Variaatioita ei käsityksemme mukaan ollut mukana. Kaikki olivat teknisesti, koulutuksellisesti, terveydentilan hoitotasollisesti ja sosiaalisesti hyväosaisia. Opinnäytetyön tulos tukee Finsote-tutkimuksen tuloksia, jossa sosiaalisesti aktiivisimpia olivat korkeasti koulutetut henkilöt (Hyvinvointi- ja terveysterot).

7.2 Yritysten tunnistettava senioreiden tarpeet

Vaikuttajaryhmäläiset kokivat pääosin yritysyhteistyön onnistuneeksi yhteiskehittämisen tilaisuuksissa. Haastateltaville oli kuitenkin epäselvää, miten yritykset olivat valikoituneet hankkeeseen, koska yrityksissä ja niiden toiminnassa oli niin paljon variaatiota. Vaikuttajaryhmäläisten palautteen perusteella tuli ilmi, että jotkut yritykset eivät olleet ehkä ymmärtäneet hankkeen yhteiskehittämisen ideaa, vaan ne olivat tulleet hankkimaan asiakkaita. Vaikuttajaryhmäläiset olisivat toivoneet tarkempaa ennakkotietoa yrityksistä.

Vaikuttajaryhmäläisten haastatteluiden perusteella kävi ilmi, ettei yritysyhteistyötä ollut tehty yhteiskehittämisen työpajojen ulkopuolella. Tämä oli varsin yllättävää, koska yrityksillä oli hyvä mahdollisuus testauttaa palveluiltaan seniorikohderyhmällä. Syitä, miksi yritysten palveluita ei ollut testattu, oli useita. Pääsyyksi nousi kuitenkin hinnoittelu eli yrityksen tarjoama palvelu koettiin kalliiksi. Yritysten olisi pitänyt miettiä tarkemmin, millä hinnalla tarjoavat mahdollisuutta testaukseen vai olisiko palvelu ollut jopa ilmainen.

Jämsenin & Kukkonen (2017) mukaan ikäystävällinen yritys ottaa ikäihmiset huomioon yhtenä asiakasryhmänä, jolle osataan suunnitella ja tarjota heille kohdennettuja palveluita. Ikäystävällisyyden lähtökohtana tulee olla käyttäjälähtöisyys eli palveluiden suunnittelu lähtee ikääntyneiden tarpeista (Jämsen & Kukkonen 2017: 7.) Yhteiskehittämisen tarkoituksena oli saada palautetta kohderyhmältä, joten palvelun testauksella olisi

saatu tarkempaa tietoa palvelun kehittämiseen. Vaikuttajaryhmäläisten palautteen perusteella markkinointi ja hinnoittelu oli joiltakin yrityksiltä hukassa ja siihen tulee panostaa.

Haastattelussa kysyttiin, miten yritykset huomioivat seniori-ikäistä asiakaskuntaa. Vaikuttajaryhmäläiset eivät osanneet kertoa, koska he eivät kokeneet olevansa mitenkään erityinen kuluttajaryhmä. Palveluiden hinta, läheisyys ja hyödyllisyys koettiin merkitykselliseksi. Jämsenin & Kukkonen (2017) mukaan ikäihmisten tarpeita kuluttajina ei Suomessa ole juurikaan selvitetty. Ikääntyneet ovat kuluttajina varsin moninainen kuluttajajoukko, joka jakaantuu ostovoiman, koulutuksen, elämäntyylien ja kulutustottumusten mukaan moniin erilaisiin ryhmiin. (Jämsen & Kukkonen 2017: 21, 44.) Vaikka seniori-ikäiset olisivat ns. hyvätuloisia, on hinnoittelulla suuri merkitys. Haastatteluissa kävi ilmi, että seniori-ikäisille palvelun hintahyötysuhde on tärkeä. Nykyiset seniori-ikäiset ovat eläneet aikoja, jolloin Suomen taloudessa on ollut taantumia sota-ajan jälkeen ja laman myötä, joten palvelun tarvetta ja hintaa pohditaan tarkkaan.

Opinnäytetyön tuloksissa todetaan, että ikääntyneillä on kiinnostusta tämän tyyppiseen yhteiskehittämiseen. Palvelut kuitenkin koettiin hintaviksi, jolloin on hyvä miettiä, voisivatko vaikuttajaryhmäläiset käydä kokeilemassa palvelua ja/tai tuotetta ainakin kerran ilmaiseksi. Tällöin voi miettiä myös hintaa, laatua ja hyötysuhdetta loppukäyttäjän näkökulmasta sekä saada rakentavaa palautetta ja kokemusperäistä arviointia ja mahdollisia parannusehdotuksia.

7.3 Vaikuttamistoimintaan tarvitaan sitä tukevia rakenteita

Opinnäytetyön tuloksissa tuli ilmi, että vaikuttamistoimintaan on kiinnostusta. Vaikuttamistoimintaa tehdään paljon eläkeläisjärjestöjen ja -yhdistysten kautta, mutta suurin haaste on tavoittaa henkilöt, jotka eivät ole mukana yhdistystoiminnassa. Harmokivi (2017) on tutkinut kuntalaisten osallistumismotiiveja osallistua kunnan asioiden valmisteluun ja päätöksen tekoon. Tutkimuksessa selvisi, että kunta mielletään ihmisten arkielämästä erilliseksi sektoriksi, joten kunnan olemuksen tulisi muuttua pois organisaatiokeskeisyydestä ja viranhaltija-asiantuntijuuden korostamisesta. (Harmokivi 2012: 96.)

Vaikuttamistoimintaan osallistumisen tulisi olla matalan kynnyksen toimintaa ja osallistuminen tulisi tapahtua ihmisten arjen keskellä. Asukastalot, palvelukeskukset ja muut matalan kynnyksen kohtaamispaikat voisivat olla vaikuttamistoiminnan mahdollistajina.

Kohtaamispaikkojen ylläpitoon tarvitaan julkisen sektorin tai kolmannen sektorin tukea ja usein myös ohjattua toimintaa. Laatusuosituksen hyvinä käytäntöinä mainitaan järjestöjen avoimet Iloa Arkeen -pysäkit sekä Yhdessä kotikulmilla-toiminta, joiden tarkoituksena on edistää iäkkäiden osallisuutta (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: 25–26).

Dallaten-hankkeessa on pohdittu, mikä instanssi olisi oikea kokoamaan vaikuttajaryhmiä. Opinnäytetyön tulosten mukaan Dallaten-hankkeen vaikuttajaryhmäläiset olivat tulleet mukaan vaikuttajaryhmään hankkeen toimijoiden kutsumina. Hankkeen ammattikorkeakoulut ovat tehneet yhteistyötä mm. eläkeläisjärjestöjen ja -yhdistysten kanssa, joten ammattikorkeakouluilla on oma roolinsa vaikuttamistoiminnan mahdollistajina. Ammattikorkeakouluilla voi olla tulevaisuudessa vahvempi rooli koota oman alueensa eläkeläisjärjestöistä- ja yhdistyksistä sekä muista verkostoista vaikuttajaryhmiä eri tarpeita varten. Tämänkaltaisen toiminta vaatii ammattikorkeakouluilta resursseja ja siihen rahoitusta, joten se ei voisi toimia pelkästään hankeperusteisesti.

Julkisen sektorin toimijoita, kuten vanhusneuvostoja, voidaan hyödyntää vaikuttajaraatien kokoamiseen, joka hyödyttäisi myös yksityisen sektorin yrittäjien tuotteiden/palveluiden kehitystyössä. Porissa kansalaisraatitoimintaa on toteutettu yhdessä vanhusneuvoston kanssa (Ikäystävällinen Pori -hanke). Turun kaupunkistrategiassa kaupunki otti roolin asiakasraadien kokoamiseen (Wallin 2015: 6). Julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välille tarvitaan vuorovaikutusta ja keskustelua, jotta uusia palveluja ikääntyneen väestön toimintakyvyn ylläpitoon ja sairauksien ehkäisyyn voidaan kehittää (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: 10–12.)

8 Pohdinta

8.1 Yhteenveto opinnäytetyöprosessista

Geronomin ammattikorkeakoulupohjaisen tutkinnon opintoihin kuuluvat laaja-alaisen ajattelun kehittäminen ja ammatillinen kasvu. Opiskelu kannustaa miettimään ja tutki- maan erilaisia näkökulmia. Geronomin tutkinnon keskittyessä tukemaan ikääntyneitä ja etsimään ratkaisuja ikääntyneen väestön palvelutarpeisiin päädyimme opinnäytetyös- sämme lähestymään nykyajan ongelmia ennaltaehkäisyyn keskittyen. Näkökulmana

hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen pienyritysten ja ikääntyneiden yhteiskehittämisen edistämiseksi.

Dallaten-hanke tarjosi mahdollisuuden tutustua toisenlaiseen näkökulmaan terveyden edistämiseen, kun pääsimme seuraamaan senioreiden työskentelyä yhdessä hyvinvointi- ja liikuntapalveluja tarjoavien pienyritysten kanssa. Opinnäytetyön tavoitteeksi muodostui selvittää vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia hankkeeseen osallistumisesta sekä yritys yhteistyön onnistumisesta. Aihe jatkojalostui opinnäytetyön prosessin edetessä ja päädyimme keskittymään teoriassa osallisuuteen ja käytännössä ikääntyneiden kokemuksiin yhteiskehittämisen mielekkyydestä pienyritysten kanssa.

Päädyimme keräämään tutkimusaineiston haastattelun avulla, jotta saimme koottua vaikuttajaryhmäläisten mielipiteet ja kokemukset hankkeesta. Päädyimme yksilöhaastatteluun ryhmähaastattelun sijaan, koska yksilöhaastattelulla pystyimme saamaan jokaisen vaikuttajaryhmäläisen mielipiteen esille ilman, että muu ryhmä olisi siihen vaikuttanut. Haastattelukysymykset rakensimme tutkimuskysymysten teeman ympärille. Saimme hyviä kehitysehdotuksia haastattelurunkoon Dallaten-hankkeen hankekummeilta, jotka tukivat meitä opinnäytetyön prosessin edetessä.

Odotukset haastattelujen vastauksista olivat korkealla, mutta haastateltavat antoivat osin suppeampia vastauksia, kuin oli odotettu. Samalla myös tietyt aiheet ja sanat eivät tuntuneet saavan mitään huomiota haastatelluilta. Kysymysten muotoilu olisi pitänyt muokata ikäystävällisemmäksi kuin mitä opinnoissa käytetään. Esimerkiksi merkityksellisyys oli sanana vaikeasti ymmärrettävä. Teimme haastattelun aikana tarkennuksia kysymyksiin, jos haastateltava ei ymmärtänyt alkuperäistä kysymystä. Haastattelu oli vuoropuhelua, vaikka noudatimmekin haastattelurungon kysymysjärjestystä mahdollisimman luotettavien ja vertailtavien tulosten saamiseksi.

Haastattelujen jälkimainingeissa jouduimme tarkastelemaan valitsemaamme teoriapohjaa ja viitekehystä uudestaan kriittisellä silmällä. Analysoimme haastatteluvastauksia aineistolähtöisesti etsiessämme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Mietimme myös valitsemiemme tutkimuskysymysten oleellisuutta ja saimmeko niihin tulokset. Vaikuttajaryhmätoimintaan osallistumisesta ja yhteiskehittämisen onnistumisesta saimme muodostettua yhteisen käsitteen. Viimeinen tutkimuskysymys, joka liittyi vaikuttajaryhmätoi-

minnan jatkojalostamiseen, jäi vaille vastausta. Päädyimme kuitenkin pitämään kyseisen tutkimuskysymyksen, koska saimme tietoa ikääntyneitä kiinnostavista aiheista, vaikka he eivät osanneetkaan kertoa, miten vaikuttamistoimintaa voisi jatkojalostaa.

Teoreettinen viitekehysemme tukee opinnäytetyön tuloksista nousseita johtopäätöksiä. Vaikuttajaryhmätoiminta tukee osallisuuden kokemusta, koska toimintaan osallistuminen antaa vertaistukea ja ryhmässä on mahdollisuus vaihtaa ajatuksia. Vaikuttajaryhmätoimintaan tarvitaan kuitenkin sitä tukevia rakenteita ja toiminnan tulee olla fasilitoitua, jotta toiminta on tuloksellista. Yhteiskehittämisen tilaisuuksissa on mahdollista antaa siihen osallistuville yrityksille arvokasta tietoa senioreiden tarpeista, jotta yritykset voivat muokata tuotettaan/palveluaan seniori-ikäisiä ajatellen.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään usein käsitteillä validiteetti (tutkimuksessa tutkittu, mitä luvattu) ja reliabiliteetti (tutkimuksen toistettavuus). Nämä käsitteet ovat valideja määrällisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa, mutta laadullisessa tutkimuksessa tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen kokonaisuuteen ja johdonmukaisuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 160.)

Olemme kuvanneet tutkimuksen vaiheet yksityiskohtaisesti ja kattavasti luotettavuuden takaamiseksi. Tutkimuksen toistettavuus samankaltaisena ei tule onnistumaan hankkeen ainutkertaisuuden vuoksi. Aineiston keräämiseen osallistui kaksi opinnäytetyön tekijää ja tulkitsimme aineistoa yhdessä. Kerätyn aineiston koko ei ole ratkaiseva tekijä tässä tutkimuksessa, mutta olemme pyrkineet mahdollisimman kattavaan otokseen ja luokittelemaan aineiston luotettavasti. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2009: 231–233.)

Haastatteluun osallistui kuusi vaikuttajaryhmäläistä ja tulos edustaa puolta tutkimuksen kohderyhmästä, koska alun perin vaikuttajaryhmätoimintaan lähti mukaan kaksitoista senioria. Vaikuttajaryhmä pieneni hankkeen edetessä ja viimeisessä tapaamisessa oli mukana enää kahdeksan vaikuttajaryhmäläistä, joista kuusi suostui osallistumaan haastatteluun. Olemme käsitelleet tuloksia kuuden vaikuttajaryhmäläisen kokemuksen mukaan, mutta uskomme, että tulokset olisivat voineet olla erilaisia, jos kaikki kaksitoista vaikuttajaryhmäläistä olisivat osallistuneet haastatteluun. Tutkimuksen tulokset ovat luotettavia kuvaamaan sen ryhmän kokemuksia, jotka osallistuivat haastatteluun.

Tässä opinnäytetyössä on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Tutkimus on toteutettu tilanteessa, jossa tutkittava on vuorovaikutuksessa tutkijaan haastateltavana, joten tutkimukseen osallistuva on antanut tietoon perustuvan suostumuksensa etukäteen. Tutkittavalla on ollut oikeus osallistua vapaaehtoisesti, mutta myös kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää osallistuminen. (Kohonen & Kuula & Spoof 2019: 7–10.)

Haastateltaville jaettiin opinnäytetyön tekijöiden toimesta suostumuslomakkeen allekirjoittamisen yhteydessä kirjallista informaatiota haastattelun teemoista ja sekä opinnäytetyötä koskevasta tietosuojasta. Annoimme haastateltaville mahdollisuuden vaikuttaa yhteydenoton tapaan ja aikaan. Noudatimme eettisyyden ja vapaaehtoisuuden periaatetta opinnäytetyömme ja siihen liittyvien haastattelujen teossa

Geronomiliiton sivuilla puhutaan geronomin ammattietiikasta ja mihin kaikkeen geronomilla on kokonaisvaltaisesti mahdollisuus vaikuttaa (Suomen Geronomiliitto ry). Eettiset periaatteet käsittävät laajempia kokonaisuuksia kerrannaisvaikutuksineen. Terveystieteiden ja hoitotyön päämääränä ovat terveyden edistäminen, sairauksien ehkäisy ja hoito sekä kärsimyksen lieventäminen (Leino-Kilpi & Välimäki 2015:14). Kaikki iäkkäät ovat omia persooniaan ja tuovat kohtaamisiin kokemuksensa mukanaan. Erilaisten persoonien kohdatessa saattaa syntyä erilaisia valta- ja riippuvuussuhteita. Kohtaavien ihmisten mielentilalla on myös suuri vaikutus. Näissä kohtaamisissa on moraalilla ja eettisillä periaatteilla merkitystä. Eettisiin periaatteisiin ja niiden toteutumiseen sekä toteuttamiseen vaikuttavat myös säädetyt lait (Finlex) ja erilaiset vanhustyön suositukset kuten Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi 2020–2023.

Etiikka opinnäytetyössä taas sisältää moraalisia valintoja ja päätöksiä, jotka kattavat koko opinnäytetyön prosessin. Tutkimusetiikassa otetaan lisäksi huomioon hyvät tieteelliset käytännöt ja se käsittää koko opinnäytetyön teknisen puolen. (Kuula 2011: Luku 2:2.) Opinnäytetyössämme olemme ottaneet huomioon sekä haastateltavien että yritysten yksityisyyden suojan anonymisoimalla lähteet ja kohteet. Haastattelut ovat luottamuksellisia ja saatu aineisto tuhoetaan Metropolian ohjeiden mukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Haastattelussa ilmi tulevia mielipiteitä ei voida kohdistaa tiettyihin henkilöihin.

8.3 Jatkokehitysmahdollisuudet

Tässä opinnäytetyössä keskityttiin vaikuttajaryhmäläisten kokemuksiin yhteiskehittämisestä, mutta olisi oleellista tutkia myös yrittäjien kokemusta samasta prosessista. Emme ole käsitelleet tässä opinnäytetyössä, miten yhteiskehittämistä olisi voinut toteuttaa paremmin yrittäjien näkökulmasta, mutta vaikuttajaryhmäläiset kyllä antoivat hyvää palautetta yrittäjien toimintaan liittyen. Esimerkiksi avoimessa palautteessa kerrottiin, että yritysten tulisi kiinnittää enemmän huomioita markkinointiin. Yritysten tuotetuntemus oli hyvällä tasolla, mutta tuotteen/palvelun hinnoittelu ja markkinointi erityisesti senioriasiakkaille oli puutteellisempaa. Yrittäjät ovat saaneet Dallaten-hankkeen aikana valmennusta, joten ehkä seniorikohderyhmälle suunnattuun markkinointiinkin kiinnitetään jatkossa paremmin huomiota.

Hankkeen päätöstilaisuudessa tuli ilmi yritysten mahdollisuus toimia sosiaalisen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edelläkävijänä, kun he hyödyntävät kokemusasiantuntioita palvelunsa kehittämisessä. Tätä näkökulmaa on hyvä tuoda enemmän esille esimerkiksi yritysten omassa markkinoinnissa. Jämsenin & Kukkonen (2017) mukaan ikäystävällisyyttä voidaan käyttää kilpailuetuna, kun yritykset markkinoivat tuotetaan/palvelua (Jämsen & Kukkonen 2017: 7). Ikäystävällisyyttä voidaan esimerkiksi tuoda esille, kun yritykset kertovat avoimesti, miten he ovat ottaneet seniorit mukaan tuotekehitysprosessiinsa.

Vaikuttajaryhmäläisiä kiinnosti yhteiskehittämisen vaikutukset yritysten toimintaan ja miten se näkyy yritysten elämänkaareissa. Vaikuttajaryhmäläiset pohtivat, oliko heidän palautteestaan konkreettista hyötyä ja miten se näkyi. Haastateltavat pohtivat myös testauksen ja palvelujen hintoja, ja heidän mielestään se karsii pois paljon asiakkaita. Opinnäytetyön tekijöiden mielissä muotoutui ajatus ohjatummasta testauksesta, jotta kaikki vaikuttajaryhmäläiset pääsevät testaamaan palveluita ennen ja jälkeen yhteiskehittämisen.

Dallaten-hanke toivoi toimintamallia yhteiskehittämiseen ja vaikuttajaryhmätoimintaan. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin vaikuttajaryhmän kokemuksiin, joten mallin luominen jää jatkokehitysmahdollisuudeksi. Tulevaisuuden opinnäytetyöt voivat käyttää hyväkseen tämän opinnäytetyön tuloksia ja aloittaa mallintamiseen keskittyvän työn hanketoiminnan mahdollisesti jatkuessa ja saavuttaessa lopullisen muotonsa.

Toimintamallin kuvauksessa voidaan pohtia, kenen vastuulla vaikuttajaryhmän kokoaminen on. Vaihtoehtona voi olla eläkeläisjärjestöt, vanhusneuvostot tai muut vastaavat yhteisöt. Ammattikorkeakouluilla voi olla mahdollisuus vastaavaan toimintaan, jos ne saavat hankerahoitusta. Yhteistyötä Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Myllypuron lähiympäristön eläkeläisten kanssa kannattaa lisätä ja jatkokehittää. Metropolia Ammattikorkeakoulu voi edistää ammattikorkeakouluopiskelijoiden aloittamien yritysten palvelutarjonnan kehittämistä ja olla edelläkävijänä uuden edessä. Lähiympäristön eläkeläisten houkuttelemisen mukaan toimintaan ilmaisilla kokeilukerroilla ja kahvituksella voi saada aikaan tuplahyödyn. Aloittelevat yritykset saisivat tilaisuuden hienosäätää tarjontaansa, hintojaan ja taitojaan. Eläkeläiset saisivat aktiivisen osallistumisen myötä kerrannaisvaikutuksia omaan hyvinvointiinsa monellakin eri tasolla.

Yrityksillä on mahdollisuus koota omia vaikuttajaryhmiä olemassa olevasta asiakaskunnastaan tai houkutella senioreita testaamaan palveluita esimerkiksi tarjoamalla edullisempia palveluita. Elinkeinoelämän järjestöt, kuten Suomen Yrittäjät, voi myös miettiä voivatko he osallistua kehitystyöhön tarjoamalla jäsenyrityksilleen palveluita, joissa on mahdollisuus testauttaa tuotettaan tai liikeideaansa. Useilla paikkakunnilla yrittäjäjärjestöt ja ammattikorkeakoulut tekevät jo yhteistyötä ja vaikuttajaryhmätoimintaa voitaisiin laajentaa tätäkin kautta.

Senioreiden tavoittaminen vaikuttajaryhmätoimintaan osallistumiseen on osin haasteellista varsinkin, kun mietitään henkilöitä, jotka eivät osallistu aktiivisesti esimerkiksi yhdistystoimintaan. Voidaan miettiä, löytyykö esimerkiksi seurakunnan tapaamisten yhteydessä laajempaa kontaktia sosioekonomisesti matalamman elintason ryhmäläisiin, joita kiinnostaa osallistua vaikuttajaryhmätoimintaan. Tämä tarkoittaa pienyritysten ja vaikuttajaryhmätoiminnan jalkautumista kentälle, sinne missä ne potentiaaliset osallistujat ja asiakkaat ovat. Vanhus- ja vapaaehtoisjärjestöjen tekemää etsivää vanhustyötä voidaan hyödyntää, jos sitä kautta tavoitetaan henkilöt, joilla olisi kiinnostusta vaikuttamiseen, mutta jotka eivät ole löytäneet mahdollisuutta osallistua vaikuttamistoimintaan.

Vaikuttajaryhmätoiminnan jatkojalostaminen tarvitsee yhteistyötä yli sektorirajojen, koska sitä kautta pystytään vastaamaan ikääntyvän yhteiskuntaamme haasteeseen ja voimme suunnitella parempia ja oikea-aikaisia palveluita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi tulisi myös huomioida pienyritysten tarjoamat mahdollisuudet tuottaa palveluita toimintakyvyn tukemiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn.

Lähteet

Dallaten-hankkeen esittely 2022. <<https://dallaten.fi/esittely/>>. Viitattu 29.1.2023.

Digiraadin toiminta 2022. Ikäteknologiakeskus. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry. <<https://www.valli.fi/tyomuotomme/ikateknologiakeskus/digiraadin-toiminta/>>. Viitattu 9.3.2023.

Eloisa Ikä: Suomalainen ikägallup 2018. <<https://www.sttinfo.fi/tiedote/eloisa-ikagallup-2018-vanhuuden-alaikaraja-on-noussut-74an-vuoteen-asenteet-vanhoja-ihmisia-koh-taan-ovat-myonteisempia-kuin-viisi-vuotta-sitten?publisherId=64021107&re-leaseId=66990060>>. Viitattu 23.1.2023.

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry 2017. Vanhusneuvosto-opas. Hyvä ja aktiivinen vanhuus. <https://www.ekl.fi/site/assets/files/3394/vanhusneuvosto-opas_kevyt_net-tiin.pdf>. Viitattu 9.3.2023.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. <<https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S22601>>. Viitattu 13.3.2023.

Geronomin ammattieettiset ohjeet. Suomen Geronomiliitto ry. <<https://www.suomenge-ronomiliitto.fi/geronomi/ammattietiset-ohjeet>>. Viitattu 19.1.2023.

Harmokivi, Pia 2017. Tarinoita osallistumisesta – Kuntalaisen polku poliittiseksi kansa-laiseksi. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Kunta- ja aluejohtaminen. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/han-dle/10024/100870/gradu07355.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 2.3.2023.

Harmokivi-Saloranta, Paula & Stenberg, Heidi & Leskinen, Juha 2022. Seniorit ja yrittä-jät yhdessä kehittämässä asiakaslähtöisiä palveluja. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. E-signals. Blogipostaus 24.05.2022. <<https://esignals.fi/kategoria/liikunta/seniorit-ja-yrittajat-yhdessa-kehittamassa-asiakaslahtoisia-palveluja/#db224d41>>. Viitattu 1.2.2023.

Harra, Toini & Hartman, Sanna & Jokinen, Kirsi & Meriläinen, Päivi & Heinonen, Tarja 2021. Tuloksia: HIPPA. Julkaistu 8.2.2021. <<https://6aika.fi/tuloksia-hippa/>>. Viitattu 30.3.2023.

Harra, Toini & Mäkinen, Elisa & Sipari, Sirpa 2012. Yhteiskehittelyllä hyvinvointia. Met-ropolia Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysala. Hyvinvointi ja toimintakyky -yk-sikkö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://www.e-julkaisu.fi/metropo-lia/yhteiskehittelylla_hyvinvointia/pdf/yhteiskehittely_esite-digipaper2.pdf>. Viitattu 30.3.2023.

Hedman, Lilli & Ikonen, Jonna & Leemann, Lars & Koskela, Timo & Martelin, Tuija & Solin, Pia & Tamminen, Nina & Parikka, Suvi 2021. Osallisuuden kokemus ja positiivi-nen mielenterveys työmarkkina-aseman ja kotitalouden rakenteen mukaan – FinSote

2019 -tutkimuksen tuloksia Tutkimuksesta tiiviisti 5/2021. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140993/TUTI2021_005.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 13.3.2023.

Heimonen, Sirkkaliisa & Hoppania, Hanna-Kaisa & Kuittinen, Vesa & Pohjanmaa, Ulla & Stenberg, Lea & Topo, Päivi & Dufva, Virpi & Vapaavuori, Sari & Väisänen, Heli (toim.) 2021. Osallisuutta, elämäntilannetta ja hyvää arkea iäkkäänä -Elämäntilanne-ohjelma. <https://www.ikainstituutti.fi/content/uploads/2021/11/Elamanote-kirja_saavutettava.pdf>. Viitattu 1.4.2023.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hoppania, Hanna-Kaisa & Vilkkonen, Anni & Topo, Päivi 2021. "Se on mukavampi yhdessä tehdä". Elämäntilanne-ohjelman osallisuustutkimuksen tuloksia, osa 2/2. <https://www.ikainstituutti.fi/content/uploads/2021/11/Elamanote-2_SAAV_5.pdf>. Viitattu 20.3.2023.

Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Päivitetty 4.5.2022. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>>. Viitattu 28.3.2023.

Hyvinvointialueiden rahoitus. Soteuudistus. <<https://soteuudistus.fi/hyvinvointialueiden-rahoitus>>. Viitattu 14.3.2023.

Ikäystävällinen Pori -hanke. <<https://www.pori.fi/kaupunki-ja-hallinto/hankkeet-ja-verkostot/hankkeet/ikaystavallinen-pori-hanke/>>. Viitattu 25.3.2023.

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leeman, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä on osallisuus? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpöytä 33/2017. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf>. Viitattu 1.4.2023.

Jämsen, Arja & Kukkonen, Tuula 2017. Ikäystävällinen yritys -Senioriasiakkaat tulevat! Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B. Oppimateriaaleja ja kokoomateoksia: 50. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulu. <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124619/B50.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 20.3.2023.

Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppinen, Sami & Kesäniemi, Elina & Luojus, Satu & Lange, Peeter & Lönn, Niko 2020. Tarpeesta ratkaisuksi. Yhteiskehittämisen opas sosiaali- ja terveydenhuollossa. Forum Viriumin ja Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355342/Forum%20Viriumin%20ja%20Laurean%20yhteisjulkaisu_Tarpeesta%20ratkaisuksi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 1.4.2023.

Kiuru, Hilla 2022. Aktiivisen ikääntymisen diskurssi Helsingin Sanomien pääkirjoitusaukeamalla vuosina 2000–2015. Artikkel. Gerontologia 36(2),2022. <<https://journal.fi/gerontologia/article/view/109935/71272> >. Viitattu 4.3.2023.

Kivipelto, Miia & Kulmala, Jenni & Lehtisalo, Jenni & Solomon, Alina & Lindström, Jaana & Rauramaa, Rainer & Peltonen, Markku & Laatikainen, Tiina & Havulinna, Satu & Soininen, Hilikka & Tuomilehto, Jaakko & Hänninen, Tuomo & Paajanen, Teemu & Antikainen, Riitta & Strandberg, Timo & Ngandu, Tiia 2019. Finger -elintapaohjelma -toimintamalli kognitiivisen toimintakyvyn tukemiseen. Lääkärilehti 4/2019 VSK 73. 183–186. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137672/SLL42019-183.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 20.3.2023.

Kohonen, Iina & Kuula, Arja & Spoof, Sanna-Kaisa (toim.) 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf>. Viitattu 1.4.2023.

Kuntalaki 410/2015. Annettu Helsingissä 10.4.2015. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410#P27>>. Viitattu 6.3.2023.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Kuusela, Suvi 2022. Koronapandemian merkitys ikääntyneiden hyvinvointiin. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Sosiaalityö. <https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/27148/urn_nbn_fi_uef-20220197.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 13.3.2023.

Körkkö, Helka & Ruuskanen, Pihla & Tuomaala, Salome & Majaneva, Anne & Kellokumpu, Mikko & Ojala, Liisa 2015. Kansalaisraati-käsikirja. Opas kansalaisraadın järjestäjälle. Settlementijulkaisuja 34. Vaasa: Suomen Settlementiliitto ry.

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 29/2020. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162455/STM_2020_29_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 4.2.2023.

Laki hyvinvointialueesta 611/2021. Annettu Helsingissä 26.6.2021. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210611>>. Viitattu 9.3.2023.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012. Annettu Helsingissä 28.12.2012. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>>. Viitattu 9.3.2023

Leino-Kilpi, Helena & Välimäki, Maritta 2015. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: SanomaPro Oy.

Miettinen, Satu (toim.) 2011. Palvelumuotoilu -uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Tampere: Teknologiainfo Teknova Oy.

Osaava ja osallistava Suomi -hallitusohjelma 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161931>>. Viitattu 11.2.2023.

Parikka, S. & Ikonen J. & Koskela T. & Hedman, L. & Kilpeläinen, H. & Aalto, A-M. & Sainio, P. & Ilmarinen, K. & Holm, M. & Lundqvist A. 2020. Koronan vaikutukset vaihtelevat alueittain – eroja myös ikääntyneillä sekä toimintarajoitteisilla verrattuna muuhun väestöön. Kansallisen FinSote-tutkimuksen ennakkotuloksia syksyllä 2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.terveytemme.fi/finsote/korona2020/doc/FinSote_koronan_vaikutukset_syksy2020.pdf>. Viitattu 30.3.2023.

Pohjola, Anneli 2017. Asiakkaan pitkä tie palveluihin vaikuttajaksi. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.). Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystaloudessa. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy. 308–325.

Prahalad, C.K. & Ramaswamy, Venkatram 2000. Co-opting customer competence. <<https://hbr.org/2000/01/co-opting-customer-competence>>. Viitattu 27.3.2023.

Pulkkinen, Miia 2019. Iäkkäiden osallisuus: Terveys, asuminen ja yhteisöllisyys – kirjallisuuskatsaus. Helsinki: Ikäinstituutti. <https://www.ikainstituutti.fi/content/uploads/2019/10/läkkäiden_osallisuus_kirjallisuuskatsaus.pdf>. Viitattu 11.2.2023

Raisio, Harri & Vartiainen, Pirkko 2011. Osallistumisen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen: deliberatiivisesta demokratiasta ja kansalaisraatien toteuttamisesta Suomessa. Suomen kuntaliiton julkaisu. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Rantanen, Taina 2022. Toimintakyvyn ja osallisuuden edistäminen. Teoksessa Rantanen, Taina & Kokko, Katja & Sipilä, Sarianna & Viljanen, Anne & Aromaa, Arpo (toim.). Gerontologia. E-kirja. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Rissanen, Pekka & Parhiala, Kimmo & Keskilä, Laura & Härmä, Vuokko & Honkatukia, Juha & Jormanainen, Vesa 2020. COVID-19-epidemian vaikutukset väestön palvelutarpeisiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen – nopea vaikutusarvio <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139694/URN_ISBN_978-952-343-496-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 11.2.2023.

Stadin ikäohjelma: Hyvinvointia ja terveyttä kaikille 2019–2021. <<https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/Helsinki/hyte/hyvinvointia-ja-terveytta-kaikille.pdf>>. Viitattu 14.3.2023.

Strategiakauden 2017–2021 arviointi Helsingin kaupungin osallisuustyöstä. <<https://hel.fi/static/helsinki/valtuustoseminaari-2021/osallisuusmallin-arviontiraportti.pdf>>. Viitattu 21.2.2023.

Sumner, Jennifer & Chong, Lin Siew & Bundele, Anjali & Lim, Yee Wei 2021. Co-Designing Technology for Aging in Place: A Systematic Review. *The Gerontologist*, Volume 61, Issue 7, October 2021. <<https://academic.oup.com/gerontologist/article/61/7/e395/5854360>>. Viitattu 24.3.2023.

Talley, Kristine M.C. & Cheung, Corjena & Mathiason, Michelle A. & Schorr, Erica & McMahon, Siobhan & Wyman, Jean F. 2019. Aging Adults' Preferences for Wellness Program Activities and Delivery Characteristics: A Cross-Sectional Survey. <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7041904/>>. Viitattu 24.3.2023.

Terveydenhuoltolaki 1326/2010. Annettu Helsingissä 30.12.2010. <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>>. Viitattu 2.3.2023.

Tevameri, Terhi 2018. Toimialaraportit Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus – epävarmoista tulevaisuuden näkymistä hyvinvoinnin kasvuun? Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 38/2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161154/TEMjul_38_2018_Sote.pdf>. Viitattu 1.3.2023.

Tevameri, Terhi 2022. Toimialaraportit Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus – työturvallisuuden ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2/2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163908/TEM_2022_2_T.pdf>. Viitattu 1.3.2023.

Tiihonen, Arto 2022. Testausta, palveluiden muotoilua, yhteistyötä ja pallottelua -Mitä liikunta- ja hyvinvointipalveluyrittäjät odottavat Dallaten-hankkeelta ja miten hanke vastaa toiveisiin? Osa 1. *Laurea Journal*. Julkaistu 16.6.2022. <<https://journal.laurea.fi/testausta-palveluiden-muotoilua-yhteistyota-ja-pallottelua-mita-liikunta-ja-hyvinvointipalveluyrittajat-odottavat-dallaten-hankkeelta-ja-miten-hanke-vastaa-toiveisiin-osa-1/#5ff23307>>. Viitattu 21.2.2023.

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2021. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145295/tilasto-suomen-elakkeensaajista-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 13.3.2023.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos ensipainokseen 2002. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

United Nations 2023. World social report 2023: Leaving no one behind in an ageing world. Department of Economic and Social affairs. United Nations Sales No. E.23.IV.2. <<https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2023/01/2023wsr-fullreport.pdf>>. Viitattu 1.4.2023.

Wallin, Noora 2015. Ikäihmisten osallisuuden toimintamalli 2015. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/ikaihmisten_osallisuuden_toimintamalli-2.pdf>. Viitattu 3.3.2023.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4.s uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haastattelurunko

Saatesanat:

Tämän haastattelun tarkoituksena on kartoittaa vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia Dallaten -hankkeessa toimimisesta. Tutkimuksessa selvitetään vaikuttajaryhmään osallistumista, yhteiskehittämisen toteutumista sekä miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa. Tutkimuksen avulla Dallaten -hanke saa tietoa vaikuttajaryhmän mielipiteistä vaikuttajaryhmäläisenä toimimisesta ja hanke voi hyödyntää tutkimusta jatkokehityksessä.

Dallaten-hankkeen vaikuttajaryhmätoiminta käynnistyi keväällä 2022 ensimmäisellä vaikuttajaryhmän ja yritysten välisellä tapaamisella. Yhteiskehittämisen työpajoja järjestettiin syyskuussa ja marraskuussa 2022. Työpajoja oli yhteensä kolme kappaletta. Työpajojen lisäksi vaikuttajaryhmäläiset saivat halutessaan toimia Dallaten-hankkeen yritysten tuotteiden ja palveluiden testihenkilöinä. Vaikuttajaryhmäläisillä oli myös mahdollisuus osallistua Dallaten-hankkeen webinaareihin.

Hankkeeseen oli valikoitunut erilaisia liikunta- ja hyvinvointipalveluja tarjoavia pienyrityksiä Uudenmaan alueelta.

Olemme jakaneet haastattelun kolmeen osioon:

Ensimmäisenä kysymme, miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat vaikuttajaryhmään osallistumisen

Kysymys 1: Miksi lähdit mukaan vaikuttajaryhmätoimintaan?

Kysymys 2: Millaiset ennakko-odotukset sinulla oli?

Kysymys 3: Millaista ennakkotietoa sait, mitä sinulta odotetaan vaikuttajaryhmään osallistumisesta?

Kysymys 4: Kertoisitko millä tavoin työskentelit vaikuttajaryhmässä ja vastasiko toiminta odotuksiisi?

Kysymys 5: Koitko vaikuttajaryhmätoimintaan osallistumisen mielekkääksi? Jos kyllä, miksi. Jos ei, miksi?

Toisessa osiossa kysymme, miten vaikuttajaryhmäläiset kokivat yhteiskehittämisen yritysten kanssa

Kysymys 6: Mitkä asiat vaikuttivat yrityksen valintaan, jonka kanssa halusit tehdä yhteistyötä?

Kysymys 7: Miten yhteiskehittäminen mielestäsi sujui ja miten teit yhteistyötä yrityksen kanssa?

Kysymys 8: Pääsitkö testaamaan yrityksen palveluita? Jos pääsit, niin millä tavalla?

Kysymys 9: Ottiko yritys palautteesi huomioon tai muuttiko yritys palvelua/tuotetta palautteesi pohjalta?

Kysymys 10: Miten yritys huomioi seniori-ikäistä asiakaskuntaa?

Kolmannessa osiossa kysymme, miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa

Kysymys 11: Miten koit vaikuttajaryhmään osallistumisen ja mitä merkitystä se toi sinulle?

Kysymys 12: Millä tavalla vaikuttajaryhmään osallistuminen on muuttanut aktiivisuuttasi osallistua vaikuttamistoimintaan?

Kysymys 13: Minkä tyyppiseen vaikuttajaryhmätoimintaan lähtisit mukaan uudestaan?

Kysymys 14: Onko vaikuttajaryhmässä toimiminen mielestäsi mielekäs tapa vaikuttaa senioreiden palveluiden kehittämiseen?

Kysymys 15: Edelliseen jatkoa: Jos ei, niin mikä olisi oikea tapa?

Avoin kysymys: Mitä muuta haluat sanoa tai antaa palautetta?

Opinnäytetyön tiedote

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Opinnäytetyö:

Vaikuttajaryhmä senioreiden äänenä. Vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia Dallaten -hankkeeseen osallistumisesta.

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa selvitetään kokemuksia vaikuttajaryhmäläisenä toimimisesta Dallaten -hankkeessa. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska olette osallistuneet hankkeen vaikuttajaryhmän toimintaan. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta asemaanne Dallaten -hankkeen vaikuttajaryhmän jäsenenä.

Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia Dallaten -hankkeessa toimimisesta. Tutkimuksessa selvitetään vaikuttajaryhmään osallistumista, yhteiskehittämisen toteutumista sekä miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa. Tutkimuksen avulla Dallaten -hanke saa tietoa vaikuttajaryhmän mielipiteistä vaikuttajaryhmäläisenä toimimisesta ja hanke voi hyödyntää tutkimusta jatkokehityksessä.

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimus toteutetaan osana Dallaten -hanketta, joka on tilannut opinnäytetyön Metropolia Ammattikorkeakoululta. Dallaten -hankkeeseen osallistuvat Metropolian, Haaga-Helian ja Laurean ammattikorkeakoulut.

Tutkimuksen toteuttavat Metropolian Ammattikorkeakoulun vanhustyön tutkinto-ohjelman opiskelijat Päivi Lindqvist ja Hanna-Riitta Niku. Ohjaavana opettajana toimii Metropolian Ammattikorkeakoulun lehtori Anu-Riikka Eerola.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimukseen osallistuminen kestää arviolta yhden tunnin. Tutkimus on kertaluonteinen.

Tutkimus toteutetaan siten, että tutkimukseen osallistujaa haastatellaan puhelimessa. Haastatteluun osallistuvat molemmat tutkimuksen tekijät sekä haastateltava. Haastatteluun varataan aika etukäteen puhelimitse. Haastattelu tullaan nauhoittamaan ja tutkimuksen tekijät tekevät muistiinpanoja. Haastattelun nauhoitukset tallennetaan Metropolian verkkoasemalle ja ne tuhotaan opinnäytetyön julkaisun jälkeen. Haastattelun aikana ei kerätä henkilötietoja. Tutkimusraportissa haastateltavat merkitään käyttäen koodia haastateltava 1, 2, 3 jne., joten haastateltavia ei voi tunnistaa valmiissa opinnäytetyössä.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt

Tutkimuksen avulla haastatteluun osallistuva voi kertoa mielipiteensä vaikuttajaryhmäläisenä toimimisesta. Dallaten -hanke saa tutkimuksen avulla tietoa vaikuttajaryhmäprosessin onnistumisesta vaikuttajaryhmäläisen näkökulmasta.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkimus ei sisällä vakuutusturvaa.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimustulokset julkaistaan opinnäytetyössä. Opinnäytetyön tuloksia käydään läpi Dallaten -hankkeen päätösseminaarissa maaliskuussa 2023. Opinnäytetyö julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

Tutkimuksen päätyminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen. Syynä voi olla mahdolliset estymiset. Mikäli näin tapahtuu, tutkittavalle ilmoitetaan erikseen. Tutkimus päättyy, kun kaikki haastattelut on tehty, tulokset analysoitu opinnäytetyössä ja opinnäytetyö on julkaistu.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä opinnäytetyön tekijöille.

Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot

Opinnäytetyötekijä
Nimi: Hanna-Riitta Niku

Opinnäytetyötekijä
Nimi: Päivi Lindqvist

Opinnäytetyön ohjaaja
Titteli: Lehtori
Nimi: Anu-Riikka Eerola

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy / Vanhustyö, kuntoutus, toimintaterapia -
tiimi

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoja, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjä voi olla Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimeksiantaja, muu yhteistyötaho, opinnäytetyöntekijä tai jotkut edellä mainituista yhdessä (esim. Metropolia Ammattikorkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä yhdessä).

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on:

Metropolia Ammattikorkeakoulu	☐
Toimeksiantaja	☐
Muu yhteistyötaho	☐
Opinnäytetyöntekijä	☒

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Päivi Lindqvist
Organisaatio: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Hanna-Riitta Niku
Organisaatio: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Keräämme teiltä puhelinnumeron haastattelusta sopimista varten. Haastattelunauhoitteelle tulee myös haastateltavan ääni.

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Haastatteluaineiston nauhoitukset tallennetaan Metropolian verkkolevyasemalle eli Z-asemalle, johon opinnäytetyöntekijöillä ainoastaan on pääsy henkilökohtaisilla tunnuksilla. Haastatteluaineiston analysointiin käytetään mahdollisesti Excel-taulukkolaskentaohjelmaa, joka on tallennettu Metropolian verkkolevyasemalle eli Z-asemalle. Henkilötietojanne (nimi, puhelinnumero) ei tallenneta pilvipalveluihin.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on saada yhteystietonne haastattelua varten, jonka avulla saamme selvitettyä mielipiteenne vaikuttajaryhmään osallistumisesta, yhteiskehittämisen toteutumisesta sekä miten vaikuttajaryhmäläiset jatkojalostaisivat vaikuttajaryhmätoimintaa. Tutkimuksen avulla Dallaten -hanke saa tietoa vaikuttajaryhmän mielipiteistä vaikuttajaryhmäläisenä toimimisesta ja hanke voi hyödyntää tutkimusta jatkokehityksessä.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Opinnäytetyössä käsittelyperuste on haastateltavan vapaaehtoinen suostumus.

Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Haastatteluun osallistumisen suostumuksen annosta 23.11.2022 opinnäytetyön julkaisuun, joka on viimeistään 05/2023.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päättyttyä?

Henkilötietoja ei säilytetä. Puhelinnumerot poistetaan puhelimesta heti haastattelun jälkeen. Haastattelutiedostot hävitetään Metropolian ohjeiden mukaisesti.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Henkilötietoja (puhelinnumeron ja ääninauha) ei luovuteta eteenpäin.

Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tietojanne ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä

- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa

Teistä kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yksittäisille tutkittavalle annetaan tunnus-koodi (haastateltava 1,2,3..) ja häntä koskevat tiedot säilytetään koodattuina tutkimusaineistossa. Aineisto analysoidaan koodattuna ja tulokset raportoidaan ryhmätasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa ilman koodiavainta. Koodiavainta, jonka avulla yksittäisen tutkittavan tiedot ja tulokset voidaan tunnistaa, säilyttävät opinnäytetyöntekijät opinnäytetyön julkaisuun asti eikä tietoja anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista.

Tutkimusaineistoa säilytetään Metropolian verkkolevyasemalla 05/2023 asti, jonka jälkeen ne hävitetään Metropolian ohjeistuksen mukaisesti poistamalla tiedostot verkkolevyasemalta lopullisesti.

Tutkimusaineistoa ei käytetä myöhempiin jatkotutkimuksiin.

Haastateltavan suostumuslomake

Tutkimuksen nimi:

Vaikuttajaryhmä senioreiden äänenä - Vaikuttajaryhmäläisten kokemuksia Dallaten -hankkeeseen osallistumisesta

Tutkimuksen toteuttaja: Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy,

Päivi Lindqvist

Hanna-Riitta Niku

ohjaaja Anu-Riikka Eerola

Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on haastatella minua kokemuksistani ja mielipiteistäni yritysyrityshöhen osallistumisesta.

Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa opinnäytetyötämme varten, jossa kartoitetaan kokemuksia vaikuttajaryhmäläisenä toimimisesta. Opinnäytetyön tarkoituksena on antaa Dallaten -hankkeelle tietoa vaikuttajaryhmäläisten kokemuksista hankkeeseen ja yhteiskehittämiiseen osallistumisesta.

Olen saanut opinnäytetyötä koskevan tiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumukseni peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Allekirjoitus:

Nimenselvitys:

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.